

Vn intraguida/
maint dad infurmar la Giuantün
in la uaira cretta, è cunguschéntscha
da quellas chiaussas chi tuocan
proa a lg salüdt da lg Cra-
stiaun: éd a lg uair sar-
uetzi da Deis.

¶Chi metta in lg prüm oura la cingu-
schèntscha da Deis, è da lg Crastiaun
swess, é lhura la cretta Christiauna u cra-
dèntscha: cun declarauntza da ls Dèsch
cummandamaints da Deis, da lg
Pater nœss, è da ls saingks¹
Sacramaints, &c.

*Traas Durich Chiampell,
pradgiadur da lg Euan-
geli, a Susch dad In-
giadina d'suott.*

In chè mœd uain ün giuuen a nettiar èd
a parchiürar sia uia, auterchoa cun
s'dapurtar dawoa ditt da lg
teis plæd? *Psalm* CXIX.²

¹ CL; B *saingks*. Las indicaziuns da las siglas èn a la fin dal text, p.32. In C a la fin d'in pled renviescha al commentari alfabetic en AnSR 129 (2016) 122-137.

² Quà è surpiglià sulettamain il text da l'ediziun per facilitar la tshertga electronica entaifer il text. Per l'ediziun cumpletta cf. JAN-ANDREA BERNHARD, GEORGES DARMS, Il catechissem *Intraguidamaint* (1562) da Durich Chiampell, AnSR 129 (2016) 7-137, entant er accessibel electronicamain. Ina fotografia da la questa pagina da titel cf. l.c. p.39, da quella da B l.c. p.49 e da quella dad L l.c. p.37.

[2] Gratzgia é paasch da deis bap, è da noass sènnger
Iesu Christo rougua èd awuira Durich Chiampell
ad iminchia fidel Christiaun legiadur.

SCh'èug bain nhag in quella epistla, ch'èug nhag schantad awaunt ilg cudesch da'ls psalms, tngüd ditt è imprumiss da wlaire intzacura eir auter plü *cun* lg témp foarsa in Ladin lasschar oura, sch'èug ngiss a uair chia lgess^C purtass alchiün frütt, è chia è ngiss tuud sü *cun* *racun* guosschèntschà è graa, etc. schi sapgiasch improa^C chiarisschem amy ch lègiadur partscheart^C, chia dawoa quai suun eug par tscheartas chiaschuuns, statt dcheau metz stramantad, schy tzuond dschmiss è da prapœst, da nun wlaire nœaunck lgess brick, lasschar schquitschar our'a lgüm, taschair auter plü. Inguotta taunt main traas rœg dad alchiüns spetzial buun amy chs è fraars chi amman la uardad, èd haun cuwaida chia quella uénnga plü loengk è plü clæra è pussaunta awaunt a lg muond, èd in lg pustütt traas lg ardimaint chia ün hundred mastral èd hundreds mess da ls cummüns da noassa terra a Runtzads^C, m'haun datt, u tras la exhortaziun ud admonitziun, chy m'haun aqua fatt, suun eug usché muuantad, ch'èug suun darcheau ngüd sün senn dad yr inawaunt *cun* ls psalms, é brichia pür quai, moa proa queaus nhag eug uulgüd metter, è cun queaus issemel faar schquitschar eir quaista lawuretta dad intraguidar la giuuantün, u schkudün crastiaun chia baingia ais grand [3] è crasschüd, in la uaira, uelga Christiauna cretta, é cinguosschèntschà da las chiaussas da Deis, lasqualas suun bsüngusas, chia schkudün chi uoul ngyr salw è proa Deis, las sapgia è las hagia bain par cour è par noatta. E quai eir taunt plü par quaista chiaschuun, chia queaus chi ssawessen dèck noass languack, hagian eir eaus impaa d'üna generala infurmatzgiun, quatraas é uènnge miss sün la uia da pudair tau^{nt} mèlg indrett intlèr, quai ch'èaus uèngaⁿ a lér in la scrittüra saingkia, séa in lg Nouw Testamaint, chi ais huossa yd oura in Ladin, u séa in ls psalms, ud in chiaick chi ngiss eir da lg Veider Testamaint plü fatt Romaunsch: è chia usché hagian üna tschearta mèra, sün laquala é sapgian saimper da guardar, èd usché uair chiai é deian printzipalmaingk tour èd imprender our dad iminchia puingk da la scrittüra saingkia, ingual schkoa cura è uain tratt üna coarda sün ün lain, chia schkudün ssaa lhura dad yr dsie[u]gua^{3C} é talgar dawoa quella: èd in quella guisa uemga schkudün chi lègia la scrittüra, èd haa improa ilg œlg sün quella mèra, tngüd in strada, ch'ell nun crouda traas maal intlètt, in inqualck hæresia ud ierr^C. Eug nun hag eir brichia *cun* quaist uulgüd esser a dann a quell catechismo ud intraguidamaint dad uffau^{nts} da ls barmœrs S. Ioan. Comander, é S. Ioan. Blasi, Plawauns da Cuir, chia S. Iachiam Biffrun haa fatt Romaunsch, nè uœllg quell tzuond inguotta *cun* quaist ad inqualchiün tour our da maun, schkoa eug nun uœllg eir brichia ustaar nè hawair inuuldgia^C, sch'inqualchiün auter plü ngiss intzacura da quaista soart u dad outra soart cudeschs, a faar méllgers u plü parfetts in noass plæd: [Kk2/4]⁴ schy bain aunt dyg eug quaist, èd ais quaist eir meis cussailg, chia siand in less^C *cun* pillgad tuotta la *summa* da quai ch'èir quaist noass Catechismus cuntain (moa plü cuort) deian ils uffau^{nts} in lg prüm less bain imprender: schkoa quell chi ais plü cuort, è cuntuo^{tt} chi s'abbütta^C eir mèlg par eaus, a tour aint baut, è lg pustütt ad imprender our dadoura, è chia taunt main imbliden: schkoa eir ilg Poët Horatius daa ad intlér, dschand, Quicquid præcipies, etc. quai ais taunt ditt,

³ CB *dsiëgua*, L *dsiengua*.

⁴ L'Intraguidamaint n'è betg paginà en C, cuntrari al *Cudesch da Psalms*. Il stampadur ha dentant inditgà da temp en temp a la fin da las paginas recto il numer dal fegl per pudair al metter en la dretga successiun, cumenzond cun [Kk]. Nua che questas foliazions stattan a la fin da la pagina, vegnan ellas inditgadas. Il numer che suonda sa referscha sin la proxima pagina.

*In chiaick ch'tü muossasch, sai[as]ch⁵ cuort,
Chia lg imprendaiwel senn è schkoart,
Intlégia baut, è bain pillg'aint,
E d'fai bain ténngeir ad imaint.*

E lhura cura lg haun less bain impraiss, ch'eous pillgen aint amaun, èd imprendan eir quaist, ilgqual uain l(')hura⁶ quai ch'eous haun alaa impaa cummantzad ad intlèr, è tuot ilg fatt, mèlg a ls daclarar, Parchè schkoa tschell s'cunuain a ls uffauts, èd a queaus chi suun in lg prüm da schgrussar^c è dad infurmar, uschè s'affaa^c quaist noass impa mélg par queaus chi suun plü grands éd impaa huossa schgroassads. Cuntuott lègia Christiaun légiadur quaista lawuretta è clinœttet dad uffauts cun diligèntza, la tngand parmétz la scrittüra saingkia: è scha intzachiai^c d'buun frütt pillgasch landroura, schi lg giauda, é lg laud daa tuott a lg suul Deis, èd a quell'ingratzgia, da lgqual uain tuot ilg böen. Moa scha inqualck fall s'chiattas, fuoss in quaist ud in auter ch' eug hawess fatt u fess, schi daa la cuolpa (schkoa bain appussaiwel^c dee dwantar) tuotta suul a mai. Cun quaist staa gialgard é bain cun deis. Datt a Susch, in 22. dy d'Mai, da lg ann, &c. 1562.⁷

⁵ CL *saisach*, B *saisasch*, sbagli per *saiasch*.

⁶ CBL *lhura* empè da *lhura* (14× en C)

⁷ CL, B *in lg Ann dal Sènnger*. Scursani en C per avoir piazza sin la davosa lingia da la pagina.

[5]

V N I N T R A G V I D A M A I N T D A D

[in]furmar⁸ lg Crastiaun, in la uaira *cunguschèntscha*
da quellas chiaussas chi auden a lg seis salüdt,
éd a lg drett saruetzi da Deis.

*Lg prüm Artichiell dawart la cunguschèntscha da Deis è da lg
crastiaun: eir traas chiai ilg christiaun suruènnga la beadèntscha.
Ilg pradgiadur dmanda^c, è lg uffaut raspuonda.*

DMANDADA^c. Dy m'filg u fillga chiai èsch tu?

RASPOASTA,⁹ Eug suun üna pouwra, mortala creatüra da deis, dunada cun intellet natüral.

DM. Parchiai t'haa deis cread?

RA. Parch'eug imprenda a lg cinguosscher, a lg amar, è ch'eug uènnga bead.

DMAN. Sün chiai staa tia beadèntscha?

RA. Sün lg sènnger Iesu Christ, uair fillg da deis: sün lgqual nuu, tuotta la sia baselgia, ngyn traas seis plæd, schkoa ün chiasamaint sün ün sgür f[u]ndamaint¹⁰, schantads è tzambriads in pee, in trais printzipalas stawlas uirtüds.

DM. Qualas suun quellas?

RA. La cretta, la chiaretza è la spraurta.

DM. Quala da quellas ais la printzipala u la plüinawaurt uirtüd da tia beadèntscha u salüdt, è funtauna da las autras?

RA. La cretta.

PRADGIADVR. Prouwa quai.

RA. S. Paul dysch, Ingiün nuu poa tzaintza la cretta plaschair a deis.

DM. Ais ilg crastiaun traas seis natüral intellett, suffitzgiaint ad intlèr la cretta chi faa salw, ud a cinguosscher Deis, è quai ch'ell haa bsøeng a seis salüdt?

RA. Huossa brichia plü.

DM. Schi cura?

RA. In lg prüm chia Deis lg haa tngüd cread, è taunt löengk ch'ell haa tngüd saluad intèr quell natüral, cun lgqual Deis lg haa in lg prüm tngüd schkiaffyd.

DM. E parchiai nun haa lg crastiaun huossa plü quella [K3/6] suffitzgèntza hoatzindy?

RA. Parchè ch'ell s'haa quell buun alimaint chia deis lg hawett in lg prüm datt, uschè tzuond lasschad ilg diawel guastar^c è ruinar, è la buntad da less natüral haa schkudün in Adam uschè tzuond peartz, chia ingiün nun poa huossa plü da saiswess nè intlèr, nè wlair èd aunck main faar alchiün boen. Da soart chia sch'alchiün dess dwardtar salw, ud yr in lg raginam da Deis, schi stou'ell traas ilg plæd da deis è uirtüdt da lg spiert saingk, ranasscher (in quaunt choa da lg natüral) tzuond da nœw, dawoa la sumlgèntscha da Deis, dawoa laquala ilg crastiaun fuo^c in lg prüm fatt: chia dawoa quella sumlgèntscha uènga a lg crastiaun datt èd arnuuad^c ün nouw intellet, nouua uellga, è nouua foartza, da pudair intlèr, wlair, è faar ilg boen, dakoa^c chia lg sènnger swess in lg euargeli da saing Ioan cun Nicodemo, è lg Apostel Paulus in plü louchs da sias Epistlas, haun ditt, è datt clæra testmungia^c, &c.

⁸ C *tn furmar*, sbagl per BL *infurmar*.

⁹ En l'original è il text scrit en scrittira cuntinuanta per spargnar piazza. Quai vala per part er per ils titels intermediars, e lingias vidas na datti betg entaifer il text da l'*Intraguidamaint*.

¹⁰ CBL *fandamaint*, sbagl per *fundamaint*.

*Lauter artickel dawart la cuffessiun da la s̄aingkia,
uèlga Christiauna cretta.*

- PRADGIADVR. Damæ chia la cretta ais uschè tzuond bsüngusa a lg salüd, schi metta'ns nau/n üna definitziun da la cretta our da lg nouw testamaint.
- RA. S. Paul dysch, La cretta ais üna sgüra süstaurtza [d]a¹¹ quellas chiausas, chi ue/n[n]gen(n)¹² spattadas^c ngn̄and cun sprautza, üna tscheartetza da quellas chiaussas chia qua nun s'uaien.
- PR. Ans scrywa awaurt la cretta impa plü plainamaingk, ch'nuo poassen eir intlèr, chiai quellas chiaussas nu/n uisiblas saian, las qualas uènnigen da la cretta guardadas nḡand uschè tscheart.
- RA. La cretta ais üna tschearta, fearma, stawla cinguosschèntscha da Deis, da la sia [7/K4r] pussaurtza, sabgèntscha, buntad, èd outras uirtüds, èd ourawau[n]t¹³ da la sia bainuulgèntscha, ch'ün ssaa tscheart chia Deis cun tuottas uirtüds è bain ch'[e]ll¹⁴ haa, uelga par amur da Christ esser seis Deis, èd in Christ, traas Christ è par amur da quell' a lg poarta Deis da cour tuotta bainuulgèntscha èd amur da bap: laquala cinguschèntscha staa affundada sün lg plæd da deis, èd imprumaschu/rs, ch'ell traas sia gratzia haa fatt in Christ, laquala eir ans uain dschkuwearta èd appalantada traas ilg spiert s̄aingk, è traas quell in ls'noass cours affarmada èd insaglada^c.
- DM. Traas chiai ans amuossa damæ ilg spiert s̄aingk quella cinguosschèntscha u cretta?
- RA. Traas ilg plæd da Deis, schkoa nuo hawain huossa udyd, ch'la cretta stetta sün lg plæd da deis è sias inprumisschu/rs.
- PR. Prouwa quai.
- VFFAVNT. S. Paul dysch, La cretta ais da l'udida ch'ün auda lg plèd da Deis, &c.
- DM. Qualas suun quellas chiaussas aint in lg plæd da Deis scrittas, traas lasqualas ilg spiert s̄aingk a/rs faa tschearts da la bainuulgèntscha chia deis ans poarta è sün lasqualas la cretta printzipalmaingk guarda a s'cuffartar èd a s'tngair sün deis?
- RA. Quellas chi suun cuortamaingk cumpilgadas in la cradèntscha da ls apoastels.
- PR. Dy ns'quella cradèntscha.
- VF. Moauia.

La cradèntscha da ls Apostels.

- Eug crai in deis, bap, tuottas chiaussas pussaunt, creader da lg tschèl è da la terra. Ed in Iesum Christum, seis sulett naad filg, noass Sènnger: chi ais cuntzeppyd da lg spiert s̄aingk, naschüd da Maria la uearna: chi haa indürad suott Pontzio Pilato, miss sün la crusch, moart è sapulyd, yd giuo ad infiern. In lg teartz dy ais rasüstad sü da ls moarts. [8] Yd sün in ls tschèls, tzètza da la dretta da deis bap, tuottas chiaussas pussaurt. Inunder ell uain a ngyr a santèntzgiar queaus chi uyuen è ls moarts. Eug crai in lg spiert s̄aingk. La s̄aingkia, generala tuott cummünna baselgia: cummünauntza da ls s̄aingks. Ramisschu/n da ls puchiads. Rasüstaurtza da la chiarn, è la¹⁵ uitta eterna, Amen.
- DM. Da chè cretta èsch tü damæ?
- RA. Da la dretta, uaira, uélga, christiauna cretta.
- DM. Quala_ais quella?
- RA. Quella ch'eug nhag ingual huossa dit nau/n: è ch'nuo hawain udyd chi uènniga nummada la cradèntscha da ls Apoastels.

¹¹ CL *pa*, L dentant curregì en *da* a la fin p.106, B *da*.

¹² C *uëgenn* = *uengenn*, sbagl per BL *uènnigen*.

¹³ C *ourawauut*, sbagl per B *ourawaunt*, L *ourawaüt*.

¹⁴ CL *ch'all*, sbagl per B *ch'ell*.

¹⁵ CL *èl a*, B *è la*.

*Cuorta daclarauntza sün la cradèntscha.*¹⁶

- DM. Chiai s'impreda in lg prüm generalmaingk our da quella cradèntscha?
RA. Chi saia numæ ün Deis, èd in quell Deis sèan trais parsunas, ilg Bap, è lg Filg è lg spiert sǎingk, ilsqua^{us} sèan tuott dèck ün sulet deis.

Eug crai in Deis Bap, tuottas chiaussas pussaunt, creader da lg tschèl, è da la terra.

- DM. Chiai s'impreda plü our da la cradèntscha eir spetzialmaingk? Ed in lg prüm, da lg prüm artickiel?
RA. Chia nuo deian crair sul in quell deis, chia huossa ditt ais, èd in ingiün auter: ilgqual saia noass bap, è ns uoellga tuott bain da bap, è saia tuottas chiaussas pussaunt, chi ns poassa eir faar tuott bain: ilgqual hagia sia bur^tad è pussau^rtza proa sia diuina sabgèntscha, printzipalmaingk amuossad cun quai ch'ell haa fatt è cread tuott ilg muo^rd, tschèl è terra, è tuottas chiaussas chia laint suⁿ, è sustènnga, paschainta, ma^rtènnga, reidscha^c, è cussalua^c quai^{tuott}: è cur^{tuott} chia nuo poassen bain in quell crair è da quell sulett ans fidar.

[9] *Ed in Iesum Christum seis sulett naad filg, noass Sènnger.*

- DM. Chiai s'impreda our da lg secu^rd artickiel?
RA. Chia nuo deian eir crair in deis fillg, chi ais in^{la} sǎingkia trinitad da deis, la secunda parsuna, uair natüral deis cun lg Bap inse^mmel, èd ad ingual a lg bap, in^{tuotts} gra[a]ds^{17c}, schkoa quell chi ais nad sul da sia natüra: è cur^{tuott} chia nuo deian eir sün ell, è sün quai chia quell haa fatt par nuo, ans cuffartar, Ilgqual uain numnad Iesus Christus, quai ais, quel^{chi} ais sulett ilg uair saluader è lg uair raig è preir, è sul noass Sènnger, da lgqual nuo èsschen seis age^rs èd a lgqual nuo deen esser ubeidis, schkoa a quell chi ns'haa cunprads cun seis saungk, èd ardüts^c in gratzgia cun deis.

*Chi ais cuntzepyd da lg spiert saing^k,
naschüdt da Maria la Vearna.*

- DM. Choa a^rs haa ell manads in grätzgia cun deis?
RA. Cun quai chia lg teartz artickiel da la cradèntscha amuossa: nu[mn]adama[i]ngk¹⁹ in quaista guisa, chia si^{and} ell swess uair deis da saimper nauⁿ statt, ad ingual alg bap, è sulett uair filg da deis bap, naschüd è partscher^düd da la natüra(;) da quell, è nuo lascu^rtra^c da noassa natüra brichia filgs da deis, moa bain au^rt traas ilg puchiad, fillgs da l'ira^c, suott la moart èd eterna cun^dammatzgiun, èd in schgratzgia cun deis: schi s'haa ell traas uirtüdt da seis sǎingk spiert cur^tzeppyd in lg büst dad üna uearna, éd uschè huossa awau^rt quindesch tschie^rt sessau^rta è duus anns nasschüd da la Veargina Maria ün uair crastiauⁿ, cun uaira chiarn humauna, schkoa ün auter crastiauⁿ, improa tzaintza puchiad: è si^{and} uschè ell sul da tuott crastiau^rs, ün crastiauⁿ net, èd in gratzgia cun Deis, schkoa quell chi ais swess uair Deis, è tuott **[K5/10]** auters crastiauns impallads^c èd in schgratzgia cun Deis, schi haa ell eir tuotta queaus manads in gratzgia cun Deis, ilsqua^{us} dwaintan traas^{la} cretta in ell seis nembers, chia queaus sèan seiss fraars, brichia pür dawoa la natüra humauna, moa eir seguainter la diuina, schkoa queaus chi saian cun ell insemmel huossa fillgs da Deis, brichia da^{natüra}

¹⁶ Sin la medema lingia sco la fin da la Ra[sposta] precedenta. Uschia anc en plirs cas. L e B han ina impaginaziun bler pli generusa.

¹⁷ C *intuotts gräds*, B *in tuotts grands*, L *intuotts grands*.

¹⁸ CL, B *Spiert Sǎingk*.

¹⁹ C *nūmadamāgk* empè da *nūnadamaingk*, BL *numnadamaingk*, uschia er C 10.43 (2×).54.

schkoa ell, moa tuudts sü par gratzgia traas ell'èd uschè cun ell insemmel hartawels da lg seis raginam. Ed uschè ais ell eir quell chi ns'haa fatt salws è spandrads.

*Haa indürad suott Pontzio Pilato, miss sün la cruusch, moart
è sapulyd, yd giuo ad iffiern.*

DM. In chè guisa haa ell ilg noass salüdt è spandraschun cumplyd?

RA. Cun quai chia lg quart artickiel da la Cradèntscha cuntènnga: numnadamaingk ch'ell haa saiswess, quai ais, sia humauna natüra, in tuott martuiri è dschdèsch^c dat par nuo, a s'lasschar santèntzgiar, crutzifichiar, amatzar, sapulyr, è cun quai ch'ell ais yd ad infern, ud haa santyd è purtad la paina da lg infern par nuo: èd uschèa tuudt uia la santèntzgia ch'nuo haweiwan sün nuo, è nuo sparadrad è dalibrad da martuiri, da dschdèsch, da la moart è paina eterna, da lg iffiern è da lg puchiadt, è quell cun saiswess insemmel sapulyd: chia quell nun hagia ingiünna foartza plü sün queaus chi craien in Christ, a ls curdamnar.

In lg teartz dy ais rasüstad sü da ls moarts.

DM. Choa plü haa Christ cumplyd ilg noass salüdt?

RA. Eir cun la sia rasüstaurtza, ch'ell siand cun lg coarp statt moart, ais darcheau ngüd uyw, è [11] dcheau aluad è turnad da la moart è da dschdèsch; èd uschè amuossad è nuo fatts tschearts, ch'ell hagia quai tuott uitt^c, dschdrütt è miss suott, èd arturnatad^c a tuotta seiss members è fidels uitta è uittoargia, incurtra tuott lur inamychs, chia né diawel nè pu(l)chiadt²⁰, nè moart nè iffiern, nun hagia plü nè dguaud^c né foartza sün eaus. Ed uschèa muossad eir ch'ell sèa la uitta, è detta è martènnga uitta eir a seiss members: a lur oarmas cur ellas sa spartan da ls coarps, è ch'ell uènnga eir ils coarps, cun sia pussaurtza cur è uain ilg tèmp, a faar rasüstar è darcheau ngyr uyws.

*Ais yd sü in ls tschès, tzètza da la
dretta da deis Bap tuottas chiaussas pussaunt.*

DM. Chiai pagia quai chia Christ ais yd sü a tschèl

RA. Cun quai haa'll tuott ilg noass cuffoart in ell, amuo plü clær è uyuamaingk affarmad, siand ch'ell haa aqua fatt la uia èd aweart ilg hüscheir eir a tuott ils seis members da ngyr in tschèl, èd ais aqua cun sia humanitad ün sgür pain^c, ch'eir eaus uènnga a ngyr inua ell ais: è siand eir ch'ell tzètza è rangnesscha aqua da la wart dretta, quai ais, in tuotta hunur, gloergia è magestad da deis ilg tuottpussaunt Bap, ün raig chi reidscha aqua, è tendscha brichia pür in tschèl, moa eir in terra, cun lg seis plæd, pussaurtza, è uirt[ü]d²¹ da lg seis spiert, cun lgqual ell ais saimper cun seiss fidels partuot ilg muord, dritzand tuottas chiaussas ad üttel è salüdt da ls seiss.

*Inunder ell uain a ngyr a santèntzgiar queaus
chi uyuen è ls moarts.*

DM. Sch'ell ais cun seis coarp yd a tschèl, èd inguotta taunt main ais cun sia gratzgia è uirtüd proa ls seiss in terra, schi cura uain ell eir cun lg coarp in [12] terra?

RA. Brichia aunt ilg giuwnessem^c dy, Lhura uain ell a ngyr cun sia pussaurtza, è cun granda gloergia è magestad, è cun ls chiamps da tuott ils seiss anguels, èd ad esser aqua ün mastral, chi uain traas seiss anguels e maschkielcks a barnyr èd a faar ngyr nauu awaurt sia suoggia u bachiatta, èd aqua spattar^c sia santèntzgia, tuotta queaus chi suun amuo sün quell dy uyws in lg muord, èd eir tuotta queaus chi suun aurtt quell dy moarts, è sün quell dy rasüstads, èd a daar santèntzgia finitiua sün queaus tuotsafats^c,

²⁰ CBL *pulchiadt*, ma ina tala furma n'exista uschiglio nagliur e sto damai esser in sbagli. La furma usuala è *puchiad(s)* (30×); *puchiadt* C 10.32 (2×).

²¹ C *uirtüd*, L *uirtüd*, B *uirtüdt*.

é *cun* sia santèntzgia a clamar naun proa ell in seis raginam, proa uitta èd allgretzgia chi dūra saimper, tuotta seis fidels, èd a ls santèntzgiar largks da la *cundammatzgiun*: moa lascu~~r~~tra uain ell ils infidels ad inuiar our dad ell proa ls dimunis in lg fœch eternal, èd a ls santèntzgiar é *cun* sia santèntzgia ligiar in la moart è paina eternala. E quai suun quellas chiaussas ch'la cradèntscha cumpillga, chia Christ hagia fatt par nuo, ud amuo uènnga a faar, sün lasqualas stetta ilg noass salüdt è cuffoart.

Eug crai in lg Spiert Sǎingk.

DM. Chiai pagia quai ch'nuo dschain, Eug crai in lg Spiert Sǎingk?

RA. Quaist, chia uschè linguamaingk chia lg Spiert Sǎingk ais la teartza parsuna da la diuinitad in la sǎingkia Trinidad, ün uair Deis *cun* lg Bap è Filg insemmel, schi deia la noassa cretta è fida[u]ntza²² staar eir sün lg Spiert Sǎingk, chia chiack chia quell haa fawlad è scritt, traas ils profets, apostels éd Euangelists, saia tscheart è uair, è chia ès poassa è s'deia a quai sgüramaingk crair è dawoa quai yr tzaintza dubitt: è chia quell stoua eir esser quell chi ns'illgümna ils cours, è traas ilg [13] plæd da deis *ars* detta ad intlèr la uaira cretta, è quella ans scrywa èd insegella in noass cours, èd uschè ans maina proa la uaira cungguschèntscha da deis è da noass salüdt è ns' fattscha ranascher è ngyr nouws buu~~r~~s crastiau~~r~~s: è chia traas quell è *cun* uirtüdt da que[I]²³, saia ilg Bap è lg Filg saimper proa nuo, a ns' guidar, reidscher^c, manar èd intraguidar, a ns dafender da maal, parchiürar è cuffartar, èd a ns daar tuotta quai chi ais noass salüdt: èd a faar yr inawau~~r~~t la uardad da lg seis plæd in lg muo~~r~~d, è quella ma~~r~~ngair é dafender da seiss inamychs: èd amuossar è cumplyr tuotta uirtüdt.

*Eug crai la sǎingkia generala tuott cummünna baselgia.
cummünauntza da ls sǎingks.*

DM. Chiai ans ammuossa la cradèntscha plü eir *cun* ls auters quatter artickels chi suun amuo?

RA. Ilg frütt chi ns cresscha our da quella cretta è quai chia südsura ais dit è daclarad. Ed in lg prüm da queaus quatter artichiels, chia nuo deian crair, chia tuott ils fidels chi suun par tuott ilg muond generalmaingk rasads, statts, sun huossa, ud amuo uènnge ad esser, uènnge traas la cretta ch'huossa ais dit_{ta}, clèts è raspads insemmel, in üna cummüna baselgia è cumpangia, in ün coarp è cummünauntza *cun* christ, ch'ell saia in quell coarp noass cheau, è nuo sia nembra, chia lg cheau reidscha la nembra, è cumparta a quella salüdt è cummünauntza da tuott ilg seis bain: laquala ell hagia nettiad è nettaia imminchiady, èd uschè fatta sǎingkia *cun* lg seis sau~~r~~gk traas la gratzgia da lg seis Spiert, è la nembra saia a lg chieau ubeidgia, èd huondra quell, schkoa üna prusa spusa seis spuus. E chia uschè queaus [14] chi saian traas la cretta in la baselgia, ud in quella cumpangia, saian awaunt deis sǎingks è sgürs da lg salüdt tuots cummünmaingk: moa queaus chia la dretta cretta nun haun, nun hagian in quella baselgia è cumpangia in_{guotta} da faar, nè ingiünna cummünauntza, moa saian in la schkürdün è nun hagian nè lgüm nè uardadt, è tzuo~~r~~d ingiünna part in lg salüdt.

Ramisschun da ls puchiads.

DM. Chiai frütt plü ans cre(ss)sscha our da la cretta?

RA. Quaist, chia in la baselgia Christiauna saia spetzialmaingk ramisschun è pardun da ls puchiads: chia tuotta queaus chi suun in quella sǎingkia cumpangia, saian sgürs chia

²² C *fidanntza*, L *fidauntza*, B *fidaütza*.

²³ C *quetl*, BL *quell*.

lur puchiads als saian da deis par amur da Christ, tuots pardunads è cuwarnads, chia traas chia queaus s'lasschan sul sün lg miert^c da Christ, nun uènga Deis mæ a s'lasschar allgurdar da lur puchiads, nè mæ a ls lasschar schgiudair^c par queaus.

Rasüstauntza da la chiarn. E la uitta eterna.

DM. Quaus suun ils plü dawoa frütts da la cretta?

RA. Quaists, lün, chia scha baingia ils coarps mouren par üna uouta, uauñ in terra, schmartschesschen é dlgesscher^c tzuond oura, schi uèngan queaus alg giuwnnessem dy dcheau tuots traas la pussauntza da deis arasüstaar éd a ngyr uiws. E lauter, chia schkoa ils infidels uauñ tuotts dawoa quaista uitta; in la moart éd in lg föech eternal, uschéa uèngan ils fidels tuotts in la uitta eterna: cun las oarmas, schkumbaut^{24c} ch'eaus passan da quaista uitta: é cun ls coarps cur eaus uèngan a lg giuwnnessem dy a rasüstar; è da quander inawaunt cun coarp éd oarma in-[15]semmel, saimper cun Christ lur cheau a uyuer in lg raginam da Deis in tuotta allgretzgia. Quella gratzgia ans impraista Deis traas Iesum Christum, noass sulett saluader. Amen.

PRADGIADVR Quai chia la scrittüra saingkia ammuossa, è chia tü haasch südsura ditt ch'eir la cradéntscha detta ad intlèr, dawart quell saingk mistèri da la saingkia trinitad da Deis, choa è saia numæ ün Deis, éd improa in quell Deis, trais, ilg Bap, ilg Filg, è lg Spiert Saingk: quai wless eug chia tü ans daclarasses impa plü cler, éd eir dawart las duas natüras da Christ, chi ais la secunda parsuna in la trinitad choa quell saia deis è crastiaun.

VFFAVNT Quai nun ssag eug huossa par ingiünna guisa ws'daclarar mélg, choa cun dyr naun la cradéntscha da quell fidel uélg ductur da la baselgia, ilg grand Athanasius.

DM. Schi choa clamma quella?

RA. In quaista guisa.

Chickchi salw uo[u]²⁵ esser, ais bsœng awaunt tuottas chiaussas, ch'ell hagia la da tuots cummüna Christiauna cretta, laquala chikchi tzuond clær'intéra é tzaintza mackla nun haa, uain tzaintza dübi in eternum ad esser peartz. Moa la da tuots cummüna Christiauna cretta ais quaista, chia nuo huondren ün Deis in trinitad, è la trinitad in üna: brichia chia nuo maischden u bütten ad üna las parsunas, neir ilg esser u la natüra sparten. Parchè chia parsuna da lg Bap ais üna, quella da lg Filg ünautra²⁶, quella da lg Spiert Saingk ünautra: moa la diuinitad da lg Bap, è da lg Filg, è da lg Spier[t]²⁷ [16] Saingk, ais pür üna: inguala glœrgia u singaria, ingual eterna grandettza u magestad. Da quell natüral chi ais ilg Bap, ais eir ilg Filg, éd eir ilg Spiert Saingk. Ilg Bap nun ais schkiaffyd, ilg Filg nun ais schkiaffyd, ilg Spiert Saingk nun ais schkiaffyd. Ilg Bap nun s'poa masürar ilg filg nun s'poa masürar, ilg Spiert Saingk nun s'poa masürar. Ilg Bap ais saimper statt è saimper uain ad esser, ilg Filg ais saimper statt é saimper uain ad esser, ilg Spiert Saingk ais saimper statt é saimper uain ad esser. Ed improa nun suun trais chi saimper séan statts, è saimper uenngan ad esser, moa lg ais pür ün chi saimper ais statt è saimper uain ad esser: ingualywwaingk schkoa eir brichia trais suun nun creads, nè trais chi masürar nun s'possen, moa lg ais ün nun cread, éd ün chi masürar nun s'poa. Sumlgauntamaingk schi ais ilg Bap tuott pussaunt, ilg Filg tuot pussaunt, ilg Spiert Saingk ais tuot pussaunt. Ed improa nun suun trais tuotpussaunts, moa lg ais pür ün tuotpussaunt. Vschè ais ilg Bap Deis ilg Filg ais Deis, ilg Spiert Saingk ais Deis.

²⁴ C schkübaut, B schkumbaut, L schkunbaut, be qua en C.

²⁵ CBL uol, ma sulettamain qua; uoul 14x en C.

²⁶ ünautra C 15 (2x).48., mai scrit auter en CBL. Cf. er lauter (10x), lautra (2x) er adina uschia, dentant ils auters C 32, las autras C 5.

²⁷ Il <t> final n'ha betg gi plazza sin la lingia en C, ma è agiuntà a l'indicaziun da l'emprim pled da la proxima pagina: Saingkt empè da Saingk. L e B han las furmas correctas.

Ed improa nun sun trais Deiss, moa lg ais ün deis. Vschè ais ilg Bap sènger, ilg Filg ais sénger, il Spiert Sǎingk ais sénger. Ed improa nun suun trais snguors, moa lg ais ün sènger. Parchè chia sumlgauntamaingk schkoa nuo tras Christiauna uardad ngyn chiattschads a cuffessar, ch'iminchia parsuna, lüna d'imparsai d'lautra, saia deis è sénger, uschéa ngyn nuo ustads traas la da tuots cummüna Christiauna cretta, da numnar u dyr trais deiss u trais snguors. Ilg Bap nun ais fatt dad ingiün, né schkiaffyd né naad. Ilg Filg ais sulettamaingk da lg Bap, brichia fatt né schkiaffyd, moa naad. Ilg Spiert Sǎingk ais da lg Bap, é da lg Filg brichia fatt, [17] né schkiaffyd, né naad, moa giǎnd oura dad eaus. E parquai schi ais pür ün bap, brichia trais baps: ün Filg, brichia trais filgs: ün spiert sǎingk, brichia trais spierts sǎingks. Ed in quaista trinitad, nun ais inguotta chi saia awaunt u dawoa, inguotta mæer u mender: moa tuottas trais parsunas suun d'ingual tèmpe, èd ad ingual. Chia in quella guisa dachoa chia huossa ditt ais, séa quell ün in trais, è quell trais in ün dad hundrar. E cunttuott chi salw_u_oul esser, quell dee uschè saluar è crair d'la Trinitad. Moa lg ais eir bsœng proa lg etern salüdt, Ch'iminchkün fidelmaingk craia, chia lg noass sénger Iesus Christus saia ngüdt chiarn u crastiaun. E cunttuott ais quaist la dretta cretta, chia nuo craian è cuffessen, chia lg noass Sènger Iesus Christus filg da deis, saia deis è crastiaun. Deis ais ell naad awaunt tuott tèmpe our da lg esser, ud our d'la natüra da lg Bap: è crastiaun ais ell naschüd our d'lg esser ud our d'la natüra da la mamma in lg tèmpe. Ell ais ün parfett deis, éd ün parfett crastiaun, d'oarma da senn, è d'chiarn humauna. A lg Bap ais ell ad ingual dawoa la diuinitad: mender choa lg Bap, dawoa l'humanitad. Ilgqual cumbain ch'ell ais deis é crastiaun, schi nun ais ell impro brichia duus, moa ün Christ. Moa ün, brichia ch'la diuinitad séa müdada u uouta in la chiarn ud in la humanitad. Schi ün Christ ais ell, brichia ch'las natüras d'ammassduus essers saian maschdadas, moa par ch'ellas in üna parsuna cuwngydas suun insemmel. Parchè chia sumlgauntamaingk schkoa l'oarma da lg senn è la chiarn ais ün crastiaun, uschè ais deis è crastiaun ün Christ. Ilgqual haa indürad par lg noass salüdt, ais yd [LI/18] giuo ad infiern: in lg teartz dy ais darcheau rasüstad sü da ls moarts. Ais yd sü in ls tschèls, tzétza da la dretta da lg tuottpussaunt bap. Inunder ell uain a ngyr a santéntzgiar queaus chi uyuen é ls moarts. Sün wngüda da lgqual tuot crastiauns uéngen cun ls lur coarps a rasüstar, èd a dar raschun da ls lur aigen fatts. E queaus chi haun fatt drett u bain, uénngen ad yr in la uitta eterna: moa queaus chi haun fatt tüoert u maal, uénngen ad yr in lg fœch eternal. Quaist ais la da tuots cummünna Christiauna cretta, laquala chikchi fidelmaingk è fearmamaingk nun craia, nun uain a pudair ngyr salw.²⁸

- DM. Aisé eir alchiünna differèntzgia da la cretta?
 RA. Schy.
 DM. Ché differèntzgia?
 RA. Quaista, chia lg ais üna cretta moarta, èd üna uyua.
 DM. Chiai ais la cretta moarta?
 RA. Lg ais cretta tzaintza frütt: crair da Deis, moa brichia in Deis.
 DM. Chiai ais üna cretta uyua?
 RA. E lg ais crair è tuott sia fidauntza é cuffoart schantar in Deis Bap, Deis Filg è Deis Spiert Sǎingk, cun üna sgüra tscheartetza tzaintza dubitt, da tuottas quellas chiaussas èd imprumisschuns^c chia in lg plæd da Deis suun cumpillgadas: dachoa chia uywaunt in la definitziun da la cretta plü plainamaingk ais ditt, è dawoa in la daclarauntza da la cradèntscha plü amplamaingk miss oura.

²⁸ Questa risposta scritta en scrittira italica provotgescha ina midada da scrittira en C. Davent da qua stattan las domondas e respostas en C en scrittira italica ed ils titels en scrittira normala. Uschia dentant mo C; L e B cuntinuan tenor il sistem oriund: Dumondas en scrittira normala, respostas en scrittira italica e titels en scrittira normala pli gronda. Qua vegn cuntinuà en il sistem oriund da dumondas e respostas en scrittira normala da C.

- DM. Qual ais la prouwa, ch'ün craia in Deis?
 RA. Cur ün poarta dengs frütts da la cretta, fadschand ouwras da la chiaretza, quellas chi suun cumpillgadas in ls désch cummandamaints, &c.

Daclarauntza da ls cummandamaints da Deis, ilg teartz artickel.

- [19] DM. Parchè haa Deis datt a lg crastiaun seis cummandamaints?
 RA. Par ch'ell a lg appalantas éd ammuossas la sia saingkia uellga.
 DM. Cur haa'll queaus ad ell datt?
 RA. Da quell tèmp ch'ell manaa seis pœwel d'Israel our dad Egipta in lg dasiert, a lg manar in la terra da l'imprumisschun.
 DM. Inua haa Deis datt quaists cummandamaints a seis pœwel?
 RA. Aint in lg dasiert, sün lg muurt Sinai.
 DM. Choa haa'll queaus ad eaus datt?
 RA. Scritts in duas tawlas d'crapp: par ch'ell dess ad intlér chia seis cummandamaints nun sèan schkoa ls cummandamaints da crastiauns, ilsquaus nun suun düraiwels, moa uènnge hoatz datts u scritts, è damaun poan dcheau ngyr ruotts è chiassads: moa chia quaists seiss cummandamaints uellg'ell chi düren saimper, è par quai scritts in crap, chia ingiün nun 'ls poassa rumper, nè deia hawair ardimaint da ls chiassar.
 DM. Quaunt cummandamaints haa la prümma tawla?
 RA. Quatter.
 DM. Chiai ans ammuossan ils cummandamaints da la prümma tawla?
 RA. Printzipalmaingk choa lg crastiaun s'deia saluar è dapurtar uy d'Deis. E par quai suuné miss in lg prüm, schkoa queaus chi suun ilg fundamaint da ls auters chi uènnge dawoa in la secunda tawla.
 DM. Schi quaunt cummandamaints haa quella secunda tawla?
 RA. Ses.
 DM. Chiai ans ammuossan queaus?
 RA. Choa ilg crastiaun s'deia saluar é dapurtar uy d'seis cungal^c proassem crastiaun.
 DM. Choa clamma ilg prüm cummandamaint da la prümma tawla?
 RA. In quaista guisa.

Il prüm cummandamaint.

- [L12/20] Deis fawella tuotta quaist plæds è dysch, Eug suun ilg Sènger teis Deis, chi t'hag manad our da la terra dad Egipta, da la chiasa da ls saruetzis. Tü nun deisch hawair awaunt mia fattscha auters eisters deiss proa mai.
 DM. Choa intlègesch quaist prüm cummandamaint?
 RA. Vschè lungamaingk chia lg etern Deis sa spoardscha è dysch, ch'ell uellga esser noass Sènger è noass Deis: quai ais, ch'ell uellga cun tuotta sia Singaria, pussaurtza, sabgèntscha, buntad, è cun tuott ilg bain ch'ell haa éd ais, esser noass, schi deian nuo appussaiwelmaingk da quell ans cuntantar, è tuotta noassa sprauntza, cuffoart éd artèng^c sulett sün ell schantar, é tuotta diuina hunur a quell sulett dar, è brichia ad auters, é cun auters a lg ngyr awaunt la fattscha.
 DM. Choa intlègesch tü queaus plæds, chia Deis dschkummanda chi nun s'hagia proa ell ud awaunt sia fattscha auters eisters deiss? Sune damæ inqualt^cgür plüs deiss?
 RA. Naa.
 DM. Choa lg ssaasch tü?
 RA. Saing^c Paul dysch, E nun ais plü choa ün sul deis, &c.
 DM. Schè nun ais plü choa ün suul deis, schi parchiai dschkummanda damæ Deis, auters deiss?

- RA. Deis uoul cun quai ustar é dschkummandar, chia lg crastiaun nun s'fatscha u s'dritza impe swess auters eisters deiss ud agiüdaunts proa ell, a lsquaas ell detta l'hunur chi auda ad ün sul Deis, cun hawair fidaurtza u sprauntza in auters choa in ell, cun s'uoualuer uy d'auters, a ls adurar, ruguar, 'ls saruyr ud hundrar: ilgqual fuoss a Deis fatt üna gr̄anda ingioergia^c é dschdèng^c, a lg ngyr in quella guisa awaunt ils oelgs.
- DM. Chiai frütt poarta quai a nuo Christiauns, chia Deis haa spandrad ilg [21] pœwel d'Israel our dad Egipta?
- RA. Cun quai haa Deis tngüd datt spirtualmaingk ad intlér sün la eterna spandraschun, quatraas ell ngiss ilg seis spirtual pœwel, quai suun tuott fidels, a spandrar da la moart eternala, da lg dimuni, è da lg infiern traas noass Sénger Iesum Christum.
- DM. Choa clamma ilg secuond cummandamaint da la prüma tawla?
- RA. Vschèa.

Ilg secund cummandamaint.

- Tü nun t'deisch faar ingiünna fgüra intalgada, nè ingiünna sumlgèntscha d'ingiünna chiaussa chia altlguonder^c mæ saia, nè in ls tschèls sü dsura, nè in terra quigiuo dsuott, nè in la maar suott la terra: tü nun deisch a quellas né t'inclinar, nè las hundrar, u saruyr. Parchiai ch'èug suun ilg Sénnger teis deis, ün dschilgus deis, chi chiastig las putroengas^c da ls baps in ls uffauts, in lg teartz éd in lg quart grad (da queaus chi m'uœllgen maal) è fatsch bain a milliera chi m'uœllgen bain é saluan ils meiss cummandamaints.
- DM. Choa intlégiesch quaist cummandamaint? Nun s'deè hawair tzuond ingiünnas fgüras ud imaginas proa lg saruetzi da Deis?
- RA. Naà.
- DM. Parchè naa?
- RA. Parchè chia Deis las dschcummandar.
- DM. Parchè las dschcummand'ell?
- RA. Parché ch'ell chi ais ilg autisschem nuu uisibel, é lg plü grand böen sur tuottas chiaussas, nun uoul traas ingiünna corporala é uisibla fgüra, fatta tras maun d'crastiaun, ngyr fgürad: par quella chiaschuun, ch'ell nuu poa cun ingiünna imagina da quella soart ngyr datt da cinguosscher.
- DM. Nun s'poa é ls uffauts u queaus chi nuu ssaun lettra, traas imaginas manar proa la cinguosschèntscha da Deis?
- RA. Naa.
- DM. Parche nun?
- [L13/22] RA. Parchiai chia imaginas tragian ilg crastiaun our da Deis, è lg mainan tzuond giuo da la uayra cinguosschèntscha da quell: faun imblidar Deis è tzuond sa rantar uy d'autras chiaussas è creatüras, bandunand ilg creader. Cuntuot ais tngair imaginas awaunt oelgs, u las hundrar, üna infidelitad, éd üna ouwra da la chiarn.
- DM. Choa s'deè amoussar ils uffauts?
- RA. Cun lg plæd da Deis, é cun las uyuas imaginas chia Deis é brichia lg crastiaun haa fatt.
- DM. Dapœ chia Deis in quaist secuond cummandamaint haa uschè clær da tuotta soart imaginas dschcummandad, schi parchiai cummandaa^c ell chi s'dess faar duus Cherubs sur la suopgia da la gratzia? Ed a Moise ch'ell dess faar in lg desiert üna tzearp d'bruontz?
- RA. Deis nun haa cun quai inguotta ruott nè schdarlussad^c ilg cummandamaint, cun lg qual ell hawett dschcummandad las imaginas, siand ch'ell hawett quell datt par quella chiaschuun, parchia ellas nun ngissen hundradas né aduradas.
- DM. Nun suon damæ ils cherubs fatts è la tzearp d'bruontz, par hundrar ud adurar?
- RA. Naa. Parché chia Deis haa dschcummandad chia é nun s'deia adurar nè hundrar dad ingiünna soart imaginas: é siand chia lg pœwel fuo amiss intzacura ad hundrar la tzearp

d'bruortz, schi la fæ^c quell pruss è saingk raig Ezechias metter our d'peis: par lgqual ell fuo grandamaingk ludad da Deis. Ed uschè haa cun quai Deis amuossad a tuott fidels, chia inua ch'eaus wessen imaginas, chi ngissen dad alchiün hundradas ud aduradas, dessené par l'hunur da Deis a lur pussauntza faar, ch'las ngissen missas our d'peis: scha bain é fuossen imaginas da Christ u d'la sia paschiun swessa [23] schkoa eir la tzearp d'bruortz fuo dritzada impe, ad üna fgüra d'la passchiun da Christ (dackoa chia Christ ilg Sénger swess daa testmungia, Ioan.3.cap.) èd inguotta taunt main la fæ Ezechias traas ilg Spiert Saingk rumper.

DM. Nun ais damæ traas ils cherubs è la tzearp d'bruortz inguotta statt largiad ilg cummandamaint da las imaginas ch'eir auters pudessen da lander inawaunt faar u saluar imaginas?

RA. Madinaa: chia uaira saia, schi nun s'chiattai inlgur in la scrittüra saingkia, chia alchiün saingk u fidel, profet ud apoastel, hagia giuo da quai tuudt artetza da faar u da tngair imaginas awaunt oelgs: moa tuots lün plü choa lauter da quellas sa schnaguyds^c, quellas dschcummandadas, è ls fidels admunyds, ch'eaus s'deian da quellas parchiürar, è las imaginas è tuotta queaus chi las saluassen grandamaingk schdangads^c: da choa chia quai s'pudess ammuossar cun blear louchs da lg Veider e Nouw testamaint, &c.

DM. Qual ais ilg teartz cummandamaint da la prüma tawla?

RA. Quaist.

Ilg teartz cummandamaint.

Tü nun deisch tour ilg nuom da lg Sénger teis Deis proa uanitat: parchiai chia lg Sénger nun uain a saluar tzaintza cuolpa quell, ilgqual numnass ilg nuom da lg Sénnger seis Deis uaunamaingk.

DM. Choa intlégiesch tü quaist cummandamaint? Chiai ais tour ilg nuom da Deis proa uanitat, u numnar quell uaunamaingk?

RA. Cur ün schdènnga u sprèdscha quell saingk nuom, éd uschè ammuossa ch'ell nun soennga^c nè Deis nè seis saingk nuom, u uairamaingk ch'ell ilg prèdscha pauck fadschänd fauss sarramaint par lg nuom da Deis, u güränd fauss, a wlaire [L14/24] uschè faar our da lg saingchisschem nuom da Deis üna cuwearta da sia mantzoennga è putroennga^c, u pillgänd ilg nuom da Deis in sia buocca tzaintza deuoatzgiun par iminchia chiaussa, è tschantschänd da Deis, da lg plæd é da las chiaussas da Deis da schdainas^c, u riänd è fadschänd moais^c: é cun cuort cur [ü]ⁿ²⁹ cun seis malnett cour, buocca è fatts dschcusseigra^c u nun faa saingk ilg nuom da Deis, schkoa nuo èsschen culpaunts.

DM. Chiai ais sanctifichiar u faar saingk ilg nuom da Deis.

RA. Cur ün racunguosscha in seis cour indrett, traas intraguidamaint da lg plæd da Deis, la grandetza da lg nuom è laud da Deis, è da sias saingkisschmas uirtüds, schkoa ais da sia mürawlgusa pussauntza, sabgéntscha, giüstia, buntad, uardad, sanctitad é magestad, é s'mürawailga da quellas: [è]³⁰ quattras uain muuortad cun tuotta deuoatzgiun uy d'Deis, a lg tmayr éd a lg prèdschar, a lg amar, dad ell a s'fidar, é sün quell sul s'lasschar è cuffartar, a clamma seis saingk nuom in aggiüdt in tuott bsöengs, a lg hundrar da cour cun impissamaints, ditts é fatts, éd a lg esser ubeidi, a lg ludar éd a lg ingrätzgiar in lg cour è cun la buocca, a s'humiliar awaunt la magestad, a lg adurar, é lg ruguar par grätzgia, misercoardgia, é par tuotta quai ch'nuo hawain bsöeng: é cur nuo siänd bsöeng, dain tras seis nuom testmungia da la uardad, &c.

DM. Qual ais lg quart cummandamaint da la prüma tawla?

RA. Quell chi clamma in quaista guisa.

²⁹ C_N cur ün cū seis ... cour; C_BBL cur ün cū seis ... cour. Curregi durant la stampa?

³⁰ C è, B è, L nunlegibel.

Ilg quart cummandamaint.

T'allgoarda da lg dy da lg paus, ch'tü fattsches quell *sajngk*: sés dys uainsch a lawurar éd a faar tuotta la tia [25] lawur: moa in_l_g settaw dy ais ilg paus da lg Sènger teis Deis, qua nun faar ingi[ü]nna³¹ lawur, nè tü né teis filg né tia fillga, ne teis famailg nè tia fantsc[h]ella³², né teis armaint, né teis giast chi fuoss dadaint tias poartas. Parché ch'in sés dys haa Deis schkiaffyd ilg tsché, é la terra è la maar, è tuottas chiaussas chia laint suun, éd haa pussad in lg settawel dy. Par quella chiaschun haa Deis datt la bandisschun a lg dy da lg paus, éd haa fatt *sajngk* quell.

- DM. Chiai ais firar u faar *sajngk* ilg dy da lg paus?
- RA. Lg ais pussar da las lawuors coarpuralas è chiarnalas, è lascuntra guardar oura è faar las lawuors éd ouwras spirtualas, cun lasqualas s'hundra Deis, è sa searua a lg proassem.
- DM. Choa s'hundra u sa searua a Deis?
- RA. Cur nuo a lg ssawain graa è gratzgia da cour, par lg bain ch'ell ans haa fatt è ns faa: lg ludain è lg ingratzgiain: è cur ün auda seis plæd cun ün cour deuout è cuwduus^c, dad imprender a cinguosscher Deis, é la uaira cretta, a lg amar éd a lg saruyr.
- DM. Choa sa searua plü a Deis?
- RA. Cun seruyr a lg proassem: *siand* chia Christ dyssch in lg euangéli, Chi artschaiwa wuo, artschaiwa mai, é quell chi artschaiwa mai, artschaiwa quell chi m'haa tramiss. Ed, Inquaurt ch'wuo hawait fatt ad ün da quaists meiss fraars ils plü pitschens, hawaii wuo fatt a mai, etc.
- DM. Choa sa searua a lg proassem?
- RA. Cun las ouwras da la charetza é d'la misercoardgia.
- DM. Chiai suun las ouwras da la chiaritad é d'la misercoardgia?
- RA. Lg ais faar da lg bain a lg proassem, esser amigiaiwel é plaschaiwel, é faar eir a lg proassem tuotta quai chia nuo wlessen ch'ün auter fess a nuo: schkoa [LI5/26] Is cummandamaints da la secuonda tawla amuossan.
- DM. Chiai ais nun faar *sajngk*, u schkussagrar^c ilg dy da lg paus? RA. Lg ais nun yr a la preidgia, è faar sün quell dy ouwras chi suun incuntra Deis?
- DM. Chiai sun ouwras incuntra Deis?
- RA. Ouwras da la chiarn, lasqualas saing Paul scrywa in la epistla a Is Galaters.
- DM. Qualas suun quellas?
- RA. Rumper la laich, pitanceng^c, maalnettischa^c, schlasschetza^c, hundrar imagnas, tzoëbarai^c, inamigliauntzas^c, dantilg^c, dschilgusias ud initschs^c, iras^c, guaryns^c, schguardyns^c, sectas^c, inuildgias^c, amatzars, surbaiwers, surmalgars, é da quella guisa. Da lasqualas chiaussas Saing Paul dysch eir alaa, chia queaus chi faun quellas, nun ue^mgan ad hartar ilg raginam da Deis.
- DM. Qual ais ilg prüm cummandamaint da la secunda tawla?
- RA. Quell chi ais ilg tschynckiauw da Is dèsch cummandamaints.
- DM. Choa clamma quell?
- RA. Vschéa.

Ilg tschynckiauw cummandamaint.

Tü deisch grandamaingk hundrar ilg teis bap é la tia mamma, parch'è t'uénngan lungunyds ils teiss dys (é chia é t'giaia bain) sur la terra chia lg Sènger teis Deis daa a tai.

- DM. Choa u cur huondra ün seis bab é mamma, dawoa lg plæd da Deis?

³¹ C *ingiünna* empè dad *ingiünna* BL

³² CBL *fantscella*, cf. dentant C 30: CBL *fantschella*.

- RA. Cur ün racunguosscha la braia é fadigia chia bap è mamma haun da prümma nau/n cun taunta amur hagiüd par ell, é lg bain ch'ell haa dad eaus, schy chia Deis lg haa fatt traas eaus: è lantuorn^C amuossa uy d'bab é mamma ilg graa ch'ell ssaa a Deis par quai, ls amand, é ls prétschand, siand a queaus ubeidi é dcummand^C, è ls purdschand prétsch éd hunur, é ls fadschand hunur, ed in lur bsœng é uélgdün ad eaus [27] surcurrand cun agiüd è cussailg.
- DM. Chiai ais la pagiaailga da queaus pruus uffaunts, chi huondran bap é mamma?
- RA. Deis ilg Sènnger uain queaus hundraiwelmaingk a cussaluar^C aqui è dawoa quaista uitta a saimper.
- DM. Qual ais la pagiaailga chia queaus appussaiwel guadangan, ilsquaus tuotta uia incuntra quaist cummandamaint dschdengan é dschprédschan bap é mamma, u nun ls huondran?
- RA. Tuotta dschwantüra é draschiun^C, schirauncka^C é cundamnatzgiun, aqui ed atschauia^C a saimper.
- DM. Chiai ais la chiaschun chia blears, schy taunts huossa usché incuntra lg cummandamaint da Deis, schdengan, attrattan^C é salua/n usché maal bap é mamma?
- RA. La prümma chiaschun ais l'aigna malitzgia é nausscha natüra da lg crastiaun, laquala queaus chi faun quai s'lasschan surmanar è ue/rdsher. Moa üna buna part da la cuolpa da quell maal, ais eir da bap é da mamma swess: ilsquaus tragian lur uffaunts maal, klecks^C é schlasschads, è ls'lasschan ilg frain largk è tour l'artettza da pitschen sü, proa tuotta schlasschetza é schbarlaffetza^C, é nun sœnngan da metter ingiün stüdi a ls traar indrett proa Deis, ch'eous imprendan a cunnguosscher éd a tmair quell, moa chiaick ch'eous faun schi ls' plaschai bain: è nun ls ammuossan ingiün boen nè uirtüdt, auter choa a dyr maal, schclammar, é tngair ilg puing clauss, ad esser foalls^C, èd auaratzgiuss cun chick ch'eous hau/n da faar: quai ais ilg manstèr è boen chia la mæer part muossan huossa a lur uffaunts. E par quai s'chiattan eir pauck uffaunts chi huondren u tratten bain bap è mamma, moa tœst^C tuots pagian a bap é mamma lur schuolmaisters, cun la munai[28]da ch'eous haun artschfüd^C dad eaus, é cun lg manstèr ch'eous ls haun ammossads, cun foalletza^C éd auaretza é cun ls faar mala cumpangia, schkoa eaus a ls hau/n ammussads quell manstèr pür ad esser schkiartzs^C. Aint in lgqual scha bain ils uffaunts nun faun drett, moa peckian^C grandamaingk, schi dwainta improa a baps èd a mammas drett, cheaus in quai ch'eous hau/n pachiad^C, faun eir la partentzia, schkoa dysch la scrittüra.
- D Qual ais ilg secuond cummandamaint da la secuonda tawla?
- RA. Ilg sésaw da ls cummandamaints, ilgqual clamma uschèa.

Ilg sésaw cummandamaint.

Tü nun deisch amatzar.

- DM. Choa intlègiesch tü quaist cummandamaint? Nun s'deè tzuond ingiün amatzar.
- RA. Ingiün nun dee da seis agien schlasch^C dalett u nausscha cuwaida nè amatzar, né saiswess schwangiar^C.
- DM. Chi dee u poa amatzar?
- RA. Legiaissem^C dret superiuors, chi suun da Deis laproa urdnads, a lsquaus ell haa datt la spada u dguaut aint a maun, a chiastigiar ils nauschs èd a dafender ils pruuss.
- DM. Chiai dschcummanda Deis ilg Sènnger plü in quaist cummandamaint?
- RA. Tuotta inuildgia, maluulgéntscha, èd ira, eir tuotta offensiuon u nouschamaint, chi pudess inscuntrar a lg cungal^C crastiaun sün la uitta u sün la parsuna.
- DM. Qual ais ilg teartz cummandamaint da la secunda tawla?
- RA. Ilg settaw da ls dèsch cummandamaints, nuomnadamaingk quaist.

Ilg settaw cummandamaint.

Tü nun deisch rumper la laig.

- DM. Chiai cummānda u dschcummānda Deis ilg Sēnnger in quaist cummandamaint?
- RA. Schkoa ell haa cun lauter cummandamaint [29] uyuaunt uulgūd cummandar ch'nuo deian hawair pisser da la uitta da lg proassem, é ch'nuo ns'parchiüren da nun lg nuschair sün quella, né sün sia parsuna, usché uoul ell aqui cummandar ch'nuo deian hawair pissè eir da l'hunur da lg proassem, é ch'nuo ns'parchiüren da nun lg nuschair cun schgiamnigiar^C, sün sy'hunur, nè sün l'hunur da sia cumpangia u da ls seiss.
- DM. Chiai plü cummānda'll aqui?
- RA. Quaist, chia damæ chia nuo denn esser uffaunts è taimpel da Deis, deian nuo apussaiwel esser eir saingks, cun coarp, oarma, è spiert, schkoa queaus chi èsschen cumprads cun lg saungk da Iesu Christ.
- DM. Schi chiai dschcummānda Deis damæ in quaist cummandamaint?
- RA. Tuot pittanöeng è chiarnala maalnettischa u brudgiöeng^C, in chiaick quisa chia quai prudess ngyr numnad. Mélginauwt tuott schbarlaffads^C plæds u tschantschars, schlasschads cumbailgs^C è damanau/tzas, chi nun s'cunuéngeⁿ a ls uffaunts da Deis.
- DM. Qual ais ilg quart cummandamaint da la secunda tawla?
- RA. Ilg ottaw, il qual clamma uschèa.

Ilg ottaw cummandamaint.

Tü nun deisch inuular.

- DM. Chiai cummānda u dschcummānda Deis eir in quaist cummandamaint?
- RA. Ch'nuo deian hawair pisser eir da la rauba da noass proassem, é da tuotta quai ch'ell haa bsoeng da s'nudriar^C é da sustngair la uitta, è ch'nuo ns'parchiüren da nun lg nuschair eir sün quai, moa bain aunt da surcuorrer a lg manguel é puwertad da lg proassem, taunt schkoa nuo pudain.
- DM. Chiai dschcummānda damæ Deis aqui?
- RA. Tuott malappussaiwel è chiatiwiergia^C, séa ladranetsch, [30/LI7v] raub, rienw^C, arts, schgiarbaria^C, ingiāns, u chiaick chi pudess nuschair a noass cungal crastiaun sün sia rauba temporal incuntra lg appussaiwel, &c.
- DM. Qual ais ilg tschynchkiaw cummandamaint da la secunda tawla?
- RA. Ilg nouaw da ls dèsch, chi clamma in quaista guisa.

Ilg nouawel cummandamaint.

Tü nun deisch daar faussa testmungia^C incuntra ilg teis proassem.

- DM. Chiai cummānda u dschcummānda Deis ilg Sēnnger in quaist cummandamaint?
- RA. Chia nuo ns'deian parchiurar a nun nuschair a lg proassem eir cun lg noass plæd brichia, nè sün la uitta nè sun l'hunur, né sün la rauba. E cunttuott ais aqui dschcummandad tuotta faussa testmungia é pardütta, tuottas faussas chiüsas é lasschar oura malas fammas, blasems é mantzoengas, incuntra bain ud hunur, u uitta é parsuna da lg proassem tzaintza raschun: eir tuott giüdgiamaints chi dwaintan par dritzar^C oura ilg proassem, ud in qualch guisa traas maala uöllga, cun noassa lengua a lg nuschair, &c.
- DM. Qual ais ilg sesawel cummandamaint da la secunda tawla, è déschaw u lg plü dawoa da ls désch cummandamaints?
- RA. Quaist.

Ilg déschaw cummandamaint.

Tü nun deisch giawüschar chiasa da teis proassem, né deisch giawüschar duonna da teis proassem, ne seis famailg nè sia fantschella, né seis bouw ne seis asen, ne ingiünna chiaussa chia da teis proassem fuoss.

- DM. Chiai cummānda u dschcummānda Deis in quaist cummandamaint? V choa intligiesch tü quell?
- RA. Vschè [31] linguamaingk chia lg Sènger ais sul quell nettischem Deis, da loendsch eister da tuotta maalnettischa^C chi mæ poa altlgur^C esser: é quell sul giüst sabbi mastral, ilgqual *cun* sia sabgèntscha é giüstia uaia^C, *cun*guosscha è giüdichesscha, tuotta maalnettischa, putroennga è chiatiwiergia, brichia pür quella chi dwainta our dadoura cun ls fatts, è chi para awaunt ils oelgs corporals, moa eir quella chi ais aintdadaint in lg cour ud in lg senn, chi *nun* s'poa uair cun ls oelgs, è chi uain da l'oarma impissada, é giawüschada: schi poarta la sia giustia é nettischa^C, chia chi dee esser seis amich, staa in gratzgia é uyuer cun ell a saimper, stoua eir esser nett schkoa ell, brichia pür dadoura in ls mauns è da ls fatts, moa eir dadaint in lg cour, senn, èd oarma, da tuotta malitzgia, é putroennga ch'ün s'impissass u giawüschass a seis nütz incuntr'lg proassem: è chia chi uschè nett *nun* ais, u *cun* inqualch malnett nausch giawüsch ais impalad^C, nun saia deng da ngyr é da star proa Deis, moa chia quell dawoa la giüstia diuina auda in la cunda^mmatzgiun. E par quai cummand'ell eir in quaist cummandamaint, è uoul hawair da lg crastiaun üna tngyna^C parfetta nettischa.
- DM. Parchiai haa Deis il Sènger datt quaist cummandamaint?
- RA. Brichia parch'ell hagia maniad, ch'allchün crastiaun saia, chi poassa quaist cummandamaint da sia natüra u traas sia aigna foartza saluar (ilgqual ais a nuo nun pussibel) moa parch'ell ans amuossass usché, la sia saingkischma é nettischma ucellga è perfettischma giüstia, é chiai nuo saian dawoa quella culpaunts a Deis. Mélginaawaunt parch'ell cun quell cummandamaint ans ammuossas nuo nswess a ns cunguos[32]scher, chia nuo quattras schkoa traas ün spégiell ans uaian, choa nuo da noassa natüra saian, é choa noass fatt stetta, che bsœng nuo hagian da Christ é da quai chia quell haa fatt par nuo, éd usché ans detten d'maun é ns rainten sul uyd quell.
- DM. Schi choa ans ammuossa quaist cummandamaint ch'nuo saian, é chia lg noass fatt stetta?
- RA. Ch'nuo saian tuotts powra lgieut é plains d'tuotta misiergia, cumpillgads é sarrads da noassa natüra tzuond suott ilg puchiadt, schkoa queaus chi ésschen cuntzeypyds è naads in lg puchiadt, è da pittschen sü inclinads proa quell: é quatraas hagian eir tuots la cundamnatzgiun eternala appussaiwelmaingk sün nuo, scha utruo naun nun ns'uain agiüd: siand chia nuo chiattain è stuain tuots santyr ilg puchiad in nuo, choa é nun saia ingiün d'nuo tzaintza nausch giawüsch: é siand chia quell giawüsch eir ais awau^rt ilg giüst Deis tau^rt grand puchiad, chia scha è fuoss baingia numæ quell, tzaintza ils auters, schi hawessn' nuo sul par la malitzgia da quell appussaiwel tuots guadangad la paina eternala: traas chia quell giawüsch ais quell chiatyw semm é nausscha ragysch, chi poarta da tuotta soart maal frütts, schi quella tussggiada funtauna, chi tussggiainta èd amoarwgia^C tuotta noass fatts, é da laquala partschenden tuott ils puchiads, chia nuo fain taunts incu^rtr'ils cummandamaints auters da Deis. Chiai marittassen lhura queaus, scha sul quaist puchiad ais suffitzgiaint a ns cundamnar?
- DM. Scha noass fatt staa uscha maal, schi chiai sprauntza hawains nuo powers crastiauns è pachiaduors aw[a]unt³³ maun?
- RA. Sul la sprauntza é cuffoart chi ns ais miss a[33]wau^rt é pardeart in la gratzgia é misercoardgia da Deis, ch'ell ans cumparta traas noass Sènger Iesum Christum, è par

³³ CL *awuunt*, B *awaunt*.

amur da lg miert^C da lg seis ma[r]tuir³⁴ é passchiun, quatraas ell haa uschè pagiad è lauad giuo ilg dabitt da noass puchiads é chiatiwiergia, chia Deis par quell'amur salua par netts è giüsts, è quatraas pillga sü par *nembers* è fraars da Christ seis filg, èd uschè par seiss filgs èd hærtawels da seiss ruginam, tuotta queaus chi craien sul in Christ, é s'lasschan sulettamaingk sün la giüstia è miert da quell. E par quella chiaschun aisé bsceng, chia nuo traas ilg cummandamaint da Deis, cinguosschan la noassa chiatiwiergia è puwertad, ch'nuo uénngan quattras muentads a ns dar_d[']maur³⁵ uyd Christ, èd in quell sul a crair uadzand choa nuo stessen, scha quell nun ns'agiüdass.

- DM. Traas chiai ngyn nuo damæ partznawels^C da lg miert da Christ, ad artschaiwer traas quell quella gratzgia da Deis?
- RA. Sul traas la cretta in Christ, schkoa huossa ais ditt, chia Deis *cumparta* quella gratzgia sul a queaus chi craien in Christ, è s'lasschan sulett sün lg miert da quell: traas laquala cretta Deis ans *cumparta* eir gratzgia, uoellga, è foartza da saluar ils seiss cummandamaints, scha gia brick in tuott, giarwermaingk^C impart: siand chia da noassa natüra nun hawains tzuond ingiünna né uoelga nè foartza da faar quai chia Deis *cummanda*, nè in blear, nè in pauck nè in brik^C, schkoa è lg auda da saluar. Plü quai chia ls fidels manchiaintan, é tuott saluar nun poan, a ls uain traas la cretta in Christ eir, è traas la uaira pantèntzgia ch'eaus haun in lur cour, da Deis pardunad è brichia miss in quint ne a stæm^C.
- DM. Siand ch'nuo [Mm/34] hawain intzacura uyuaurt udydt, chia quella cretta nun pudain nuo tour sü, éd in noass cour l'hawair indrett fearma da nuo nswess, moa chia quella ans stoua ngyr *cumpartyda* da Deis dsuringiuo, traas la gratzgia da lg Spiert Sainjk, schi traas chiai pudain nuo quella cretta da Deis *guerbyr^C* è surwngyr?
- RA. Traas la fidela uratzgiun u datschiert^C ruguar, quattras s'guerbesscha da Deis eir tuot auter böen è gratzgia ch'nuo bsüngain: schkoa Christus ilg Sèngger daa swess testmungia in lg euangeli, dschand, Chi agrai^C a quell uain dat, &c.

Ilg quart artickiell dawart l'uratzgiun.

- DM. Chiai ais uratzgiun ud urar?
- RA. E lg ais fawlar in lg cour cun Deis datschiert in lg Spiert éd in la uardad, ed ingratzgiar Deis da cour, par lg bain ch'ün s'racunguosscha ch'ell hagia artschfüd^C da sia gratzgia, é mélginauwant a ruguar eir sia magestad da cour cun plaina cretta, par quai ch'ün haa bsceng.
- DM. Choa poa ün pardeardscher seis cour, ad urar usché indrett datschiert cun Deis, éd a chiattschar dawent our da lg cour la uanitat, u uaun impissamaints, chi inguarynan^C l'uratzgiun?
- RA. Cun racunguosscher bain drett in saiswess ilg manguel, bsceng, è granda puwertad da tuot böen ch'ell haa: è lascontra cun deuoutamaingk racunguosscher la grandetza é magestad, la pussaurtza è buntad, da lg pudair surcuorrer è ngyr in_agiüd, chia quell Deis haa, cun lgqual ell fawella cur ün ura. Ilgqual nun poa improa brichia dwantar, tzaintza spetziala gratzgia da lg Spiert Sainjk.
- DM. Qualas suun quellas chiaussas, da lasqualas [35] nuo hawain uschè bsceng da ruguar, cur nuo urain? E choa s'deè urar?
- RA. Par quai s'deé uraar, èd in quella guisa, schkoa Christus ans haa ammuossad.
- DM. Choa ans ha'll ammuossad?
- RA. Vschè ans ha'll ammuossad, dschand. Cur wuo urad, schi dschait.

³⁴ CL *matuiri*, B *martuiri*, cf. C 10 *martuiri* (2×).

³⁵ CBL *dardmaun*, cf. *dentant ans detten d'maun* C 32.

L'uratzgiun da lg Sènnger, ilg Bap noass.

Bap noass, tū quell chi èsch in ls tschèls, fatt saingk uénnga ilg teis nuom. Ilg teis raginam uénnga naun proa: la tia uellga dwainta schkoa in tsché, uschè eir in terra Noass paun d'iminchiady daa a nuo hoatz: è parduna a nuo ils noass dabitts, schkoa eir nuo parduain a ls noass dabittaduors. E nun ns'manar in prowamaint, moa ans spendra da lg maal. Parchiai chia teis ais ilg raginam é la pussauntza, è lg laud, in etern. Amen.

- DM. Chiai ans ammuossa Christ noass Sènnger cun quell plæd, Bap, chia nuo dschain in lg_prüm in quaista uratzgiun?
- RA. Cun quell plæd ans ammuoss' ell uy d'chy nuo ans_deian uoaluer a faar la noassa uratzgiun, cur nuo urain.
- DM. Schi uy d'chy ans denn nuo damæ uoaluer?
- RA. Sul uy d'Deis noass celestial Bap: damæ chia Christus noass maister è Sènnger ans haa ammuossad, chia cur nuo wlain uraar, nuo dygian è clammen, Bap noass tū quell chi èsch in ls tschèls, èd a quell uen, schkoa eir tuotta la scrittüra saingkia ans ammuossa. Cuntuott queaus chi dygien ilg Pater nøess a la Veargina Maria, ud a quell apoastel ud a tschell saingk, èd uschè uran ad auters choa ad ün sul Deis, queaus uran tzaintza deuoatzgiun, è nun s'impaisan inguotta sün l'uratzgiun, nè ssau chiai eaus digian.
- DM. Choa aschkia ilg power pachiader, é crasti[a]un³⁶ curtzeppyd [**Mm2/36**] è nad in lg puchiad, é saimper da natüra inclinad proa quell, par lgqual ell uain eir numnad filg da l'ira, numnar quell cæstial sènnger é deis, seis bap?
- RA. Queaus chi craien in Christ, nun suun plü filgs da l'ira, parchiai chia Christus Iesus haa buniad^c l'ira da lg Bap, éd haa a tuotta queaus datt dguaut é foartza, ch'eous saian filgs da Deis, é cun Christ insemmel hærtawels da seis raginam, é ls haa ammuossad ch'eous deian cun plaina fidauntza ruguar é dyr, o Bap noass.
- DM. Parchiai dysch tū cur tū urasch, Bap noass, é brichia, Bap meis?
- RA. Parchiai ch'ell ais Bap da tuotts nuo, schkoa la scrittüra saingkia daa pardütta, chia è saia ün Sènnger, üna cretta, ün battaissem, ün deis, è Bap da tuots, ilgqual ais sur tuott, traas tuott, éd in nuo tuots.
- DM. Chiai s'intlégia plü traas quell pledett, Noass?
- RA. Chia nuo deian tuots ruguar lün par lauter, éd usché_luanguamaing³⁷ chia nuo hawain tuots ün bap, schi saian nuo tuots fraars è sruars, intaunter ilsquaus deia appussaiwel esser la chietta ud amur da Deis é da lg proassem.
- DM. Parchiai ans haa Christ ammuossad, cur nuo urain, a dyr, Bap noass, é brichia, Sènnger noass, u Deis noass?
- RA. Cun quai haa'll uulgüd in ls cours da tuots fidels inuidar sü üna cretta uiua, ch'nuo ans uoaluan proa Deis cun üna plaina fidau^tza é cuffoart, schkoa proa noass buntadaiwel bap, é quell chi poarta huossa uy d'nuo, schkoa uy d'seiss uffauts, in Christ è par amur da Christ seis sulett chiar filg, ün cour amygaiwel éd amuraiwel da bap, inclinad in amur da Christ a ns exudyr, éd a ns'daar tuotta quai chia nuo lg ruguain in quaista uratzgiun chia seis [**37**] filg ans haa ammuossad, siand in quella cumpillgad tuott böen é chiaick ch'nuo bsüngain.
- DM. Choa intlègiesch tū quai chia nuo dschain, Tū quell chi èsch in ls tschèls? Ais ell pür in tsché u nun ais ell eir in terra, éd in tuott loughs?
- RA. Schych^c, Deis ais par tuott in tsché éd in terra, cun sia gratzgia, pussauntza é uirtüdt, quattras schkoa ell ha cread tuott, uschè reidsch ell eir è damaina^c tuott. Moa in tsché haa ell sia suoppia, sün laquala ell tzètza é rangnesscha cun sia gloergia è magestad, éd haa aqua sia hawdauntza, chia queaus chi suun in tsché ilg uaian aqua dachoa

³⁶ C crastiü, BL crastiaun.

³⁷ Scrit qua e C 58 ensemen en CL, ma C 12.20.31 dapart. B ha curregi quests dus cas e scrit adina separà.

ch'ell ais, é lg giarden cun tuotta sia allgretzgia è plaina richetza da tuott boen, schkoa Paulus dysch, è dachoa chia lg profet Elaias lg haa uys tz[è]tzand³⁸ sün üna auta suopgia gloriosa, è usché eir lg apostel Saing Ioan, é Seraphs intuorn ell, chi dscheiwan lün a lauter, Saingk saingk, saingk ais ilg Sénnger da ls chiamps, plaina uénnga tuotta la terra da sia magestad &c. Ed uschè par quella chiaschuⁿ, ch'ell nun s'appalainta aqui in terra, ch'nuo lg poassen aqui uair dachoa ch'ell ais, é chia quai ngyns a uair pür cur nuo ngyn a ngyr proa ell in tsché, schi dschain nuo ch'ell sèa in tsché, inua ell ais brichia pür in ün löech, moa ell ais è t^rdscha cuⁿ sia magestad par tuott ils tschès, ün raig è seinger sü aut, daløendsch sur tuott raigs é snguors.

DM. Chiai ans denn nuo impissar è tour giuo da quai?

RA. Quaist, Chia damæ chia Deis noass Bap, cun tuott ilg seis bain ais in tsché, schi séa eir la noassa dretta hierta in tsché é brichia in terra, é cunttuott deian nuo noass senn, cour, cuffoart è dalett ran-[**Mm3/38**]tar, brichia uy d'chiaussas tarrainas é martschas da quaist muond, moa uy d'las chiaussas celestialas, é quella hierta chi ns ais aqua pardearta in tsché, é sün cuffoart da quella brichia ns'lasschar grand fatt allgurdar, scha baingia é nun ns uaa tuott schkoa nuo wlain aqui, moa tuott cuⁿtradi chi ns uain, purtar patzgiaintamaingk, sün tschearta fidauⁿtza sprauntza é cuffoart da quell bain chins ais pardeart in tsché, da lg noass bap.

DM. Chiai ans haa ilg Sénnger plü uulgüd auisar cun quai chia nuo dschain chia lg noass bap saia in tsché?

RA. Cun quai ans haa'll la noassa fidauntza in Deis, amuo plü craffaiwelmaingk^C uulgüd muuaⁿtar éd inuidar: chia siand chia quell pussaunt Sènger é sul uair Deis, chi uain saimper ditt é numnad ch'ell saia in tsché, schkoa ell ais saimper é saimper da sai[s]wess³⁹, è daa lg esser è la uitta a tuott, è sul sustain tuott, é chi ais ün tngyn^C raig, chi rangnesscha usché aut sur tuott raigs é snguors da lg muond, s'addenga ad esser noass bap, quai ais, a ns faar quella gratzgia in amur da Christ, ad esser noass cun tuott sia buntad èd amur, é taunt bain ch'ell haa éd ais, é ns tour sü par seiss uffauts éd hertawels, chi uéngan tuott ilg seis bain cun ell insemmel saimper a giudair, schi poassen nuo bain da quell ans fidar, é cun plaina uiua fidauntza uy d'quell ans uoaluer, é uy d'ell tzuond ans rantar è_{ns} lasschar. Mélginauⁿ d[en]ⁿ⁴⁰ nuo bain eir quell tmair, éd hawair pissér ad esser ad ell ubeidis, éd a uyuer in temma é reueréntzgia da quell chi haa fatt taunt par nuo traas Christ, é quell amaar sur tuottas chiaussas, éd usché awaunt tuottas chiaussas tscharchiar seis laud, éd hawair pissèr e ruguar in lg [**39**] prüm par quai chi searua a seis laud éd hunur: schkoa ell ans haa eir in ls rougs da quaista uratzgiun, amussad a ruguar in lg prüm par lgess.

Ils rougs da lg Paternoæss.

DM. Chiai uain huossa mèlginauⁿ?

RA. Ils rougs da lg Pater noess.

DM. Quaunt rougs haa quella uratzgiun?

RA. Sés.

DM. Choa uénngen queaus partyds giuo?

RA. In duas parts, lasqualas parts haun trais rougs par part. E cun ls prüms trais rougs ruguain nuo printzipalmaingk par quai chi searua in lg prüm a l'hunur da Deis, èd ais lgess eir noass salüdt. E ls trais rougs dawoa searuen in lg prüm a noass salüd é nüt, éd improa ais quai eir grand laud éd hunur a Deis.

³⁸ C *tzètzand*, B *tzètzand*, L *tzentzand*.

³⁹ C *saiwess*, BL *saiswess*, *saiswess* er 10× en C.

⁴⁰ C *dén* empè da *dën*, BL *denn*, *denn* er 11× en C.

Daclarauntza sün lg prüm røeg.

- DM. Qual ais ilg prüm røeg?
- RA. Quell cun lgqual nuo rug[u]ain⁴¹ chia lg nuom da deis noass celestial Bap uènnga fatt s̄aingk.
- DM. Parchiai ruguain nuo chia lg nuom da Dieu uènnga sanctifichiad u fatt s̄aingk? Nun ais ell da saimper naun s̄aingk? Vchoa poa ilg pouwer pachiad faar s̄aingk u sanctifichiar ilg nuom da Deis?
- RA. Ilg nuom da Deis ais in sai[sw]ess⁴² saimper s̄aingk, nøbel éd aut adutzad, dachoa chia lg s̄aingk é fidel raig Daud, é Maria quella dennga è s̄aingkia ma^mma da Iesu Christi in lur psalms cuffe(n)ssa⁴³. Moa cuⁿ quaist røeg ruguain nuo chia schkoa seis nuom ais in saiswess s̄aingk, aut é nøbel, usché uellg'el eir tras seis plæd_traas sia ductrina è uirtüd da lg seis Spiert, quell seis nuom, quai ais sia hu^rur é la nu^mmaurtza da sia maiestad, è seis laud da pus[**Mm4/40**]sauntza, sabgèntscha, buⁿtad, giüstia, uardad, sandad, tuotta uirtüdt è gløergia, faar appalantar oura incuⁿtra tuott seis inamygs, ch'ell uénnga da par tuott da tuott crastiauns cuntschüd, hundrad, s̄aingk aut é deng sulett prèdschad é saluad, da lændscha sur tuott auters nuoms è creatüras: èd inuidads cun tuotta deuoatzgiun, a ns humiliar awaunt ell, a lg tmair, a lg amar, dad ell a ns fidar, a lg esser ubeidis, éd a lg huondrar cun lg senn, ditts è fatts, a lg ludar èd ingratzgiar cuⁿ lg cour é cun la buocca, é chia nuo nun scuseigren^c u^{_}dschdengen⁴⁴ ilg seis s̄aingkisschem nuom, nè cun ditts né fatts né impissamaints: é chia chiaick chi inschküresscha ilg seis nuom awaunt ils crastiauns, uénnga traas sia uirtüd dschdrütt è miss ad inguotta.

Daclarauntza sün lg secund røeg.

- DM. Choa clamma ilg secund røeg?
- RA. Vschè, Ilg teis raginam uennga naun proa.
- DM. Chiai manians u ruguain nuo cun quaist røeg?
- RA. Parchia quai ch'nuo ruguain in lg prüm røeg, chia lg nuom é laud da Deis poassa awaunt ilg muond ngyr indrett sanctifichiad éd addutzad, schi ruguain nuo aqui, chia seis raginam uènnga, quai ais, s'applainta, cresscha é s'adampgia^c in lg muond intaunter ils crastiauns, ch'ell rangnesscha aqui plü löengk é plü pussauntamaingk cuⁿ seis plæd é ductrina d'la uardad, é gratzgia chia quella uénnga intlèta: è cun sia pussauntza, sabgèntscha e giüstia, incuntra seiss inamygs, chi uellgen sia ductrina tngair suott, a ls faar fallar tuotta lur pissers: é cun sia buntad é uirtüd ad agiüdar ils seiss: moa spetzialmaingk manian nuo é ruguain chia lg seis raginam uènnga in noass cours, ch'ell rangnèsscha aqua plü löengk é plü, cun la uirtüd [**41**] da lg seis Spiert é cun lg seis plæd, chia nuo quatraas ranasschan, è uénngan cun lg intellett, cun la uellga é cun la foartza müdads é arnuuads dawoa la sumlgèntscha dad ell chi ns' haa schkiaffys, chia uschè poassan nuo ilg seis nuom è laud faar s̄aingk, prèdschar è ludar, è ch'nuo uénngan uy d'ell inuidads cun deuoatzgiun, a lg esser ubeidis, èd uschè uénnga è s'adampgia ilg seis raginam in nuo plü löengk è plü, infina ch'nuo passen da quaista uitta, è lg raginam da la chiarn uénnga in nuo tzuond stüdatad, è lg raginam da Deis uénnga tzuond parfettamaingk in nuo, ch'ell sul cuⁿ lg seis Spiert ans reidscha, ilgqual nuo denn eir ruguar chia quell uénnga è proasma^c naun: chia pür lhura ngyn nuo ad esser tzuond cuntaints, lg pustütt a lg giuwnessem dy é da quandrinawaunt, cur tuott ils inamygs da Christ suun lhura dschdrüts é miss suott seiss peis, èd ell sul rangnesscha in tuott. O Deis detta gratzgia chia quai uénnga baut.

⁴¹ CL *rugain*, B *rugain*; C 24× *rugain*, *rugain* anc C 63.

⁴² C *saiwess*, L *saiwess*, B *saiswess*.

⁴³ C *cuffenssã*, L *cuffëssan*, B *cuffëssan*; er C uschiglio *cuffessar* (1×), *cuffessen* (2×), *cuffessiun* (3×).

⁴⁴ *udschdengen* CBL, cf. dentant u *dschcumanda* C 28.29.30 (2×).

Daclarauntza sün lg teartz røeg.

- DM. Qual ais ilg teartz røeg?
RA. Quaist chia nuo dschain, La tia uøellga dwainta schkoa in tsché^l usché eir in terra.
DM. Choa intlegèsch tü quaist røeg?
RA. In quaista guisa, ch'aint in lg crastiaun aqui poan esser duas uøellgas. Lùna ais la uøellga da la chiarn, laquala nuo tuots hawain, schkudün da sia aigna natüra, è quella ais mala. Lautra ais la uøellga da Deis, laquala ingiün nun haa da saiswess, moa quella uain sul da Dies. traas laquala ilg crastiaun chi haa quella, uoul è giawüscha inguotta auter choa quai chi plascha a Deis, è chia Deis faa è uoul eir ell. E quella ruguain nuo chi dwainta [Mm5/42] traas seis spiert in nuo chi èsschen in terra, chia cragiand é siand tschearts ch'ell nuⁿ uøellga né fattscha auter choa quai chi saia ilg plü drett é lg mèlg, nun uøellgan né giawüschan eir nuo inguott'auter, choa quai chi plascha a Deis, moa saian cuntaints da quai, è lantuorn ilg lauden èd ingratzgieⁿ da cour, schkoa eir ils anguels è beads chi suun in tsché^l faun. Apoc. cap. 4 & 7. E chia nuo poassen aqui in terra wlair, faar, é cumplyr quai ch'ell uoul e ns cummāda ch'nuo fattschan in'ls seiss cummandaints, traas ilsquaus ell ans haa appalantad la sia saingkia uøellga: éd usché dwainta è uènnga cumplyda in terra la uøellga da Deis, schkoa eir in tsché^l nun ais ingiün, chi uøellga, fattscha u giawüscha auter choa quai ch'ell uoul u cummāda. Plü maniaun nuo è ruguain cun(n)⁴⁵ quaist røeg, chia Deis nun uøellga lasschar yr inawaunt la uøellga da seiss inamygs, ilsquaus nuⁿ giawüschan nè tschearchian auter choa dschdrür la uardad, lg raginam è l'hunur da Christ, moa chi dwainta la uøellga da Deis, chi ais buna, é chia quell uøellga a seiss inamygs faar fallar lur pissèrs, è metter a tuorp tuotta lur cussailgs é lur impissamaints ad inguotta, è reidscher tuott ilg muond dawoa la sia saingkia uøellga, chi dwainta quai ch'ell uoul in terra, é brikia quai chia seiss inamygs giawüschan: è chia eir usché uènnga ilg laud da seis nuom sanctifichiad éd adampgiad.
DM. Chiai uain huossa plü?
RA. Queaus trais rougs dawoa, cun'lsquaus nuo ruguain printzipalmaingk par quellas chiaussas chi searuen a noass nütz è salüd, è proa quai eir a l'hunur da Deis.

Daclarauntza sün lg quart røeg.

- DM. Qual ais ilg prüm da queaus trais rougs?
RA. [43] Quaist, ch'nuo dschain, Ilg noass paun essentzial u d'iminchiady daa a nuo hoatz.
DM. Chiai ais ilg noass paun d'iminchiady, ud essentzial?
RA. Tuotta quai ch'nuo bsüngain iminchiady a paschar^{tar} oarma é coarp, éd a sustantar^C èd a tngair in peis ilg noass esser, ilgqual staa sün l'oarma é sün lg coarp. E cunttuott siand chia l'oarma u lg spiert da lg crastiaun ais da tuott mæ^r impurta^{rtza} choa lg coarp, schi maniaun nuo é ruguain in lg prüm, ch'ell ans detta il paun da l'oarma, laquala schkoa quella ais ün spiert, usché ais eir sia spaisa u pauⁿ spirtual: numnadamaingk inguott'auter choa la uaira cumguschèntscha è cretta da Deis, ch'nuo denn hawair in ell traas Iesum Christum seis filg é noass Sénnger, ilgqual dysch ch'ell sai'lg pauⁿ chi ais ngüd da tsché^l, é chia sia chiarn saia üna uaira spisa, é seis saungk üna uaria baw^randa, numnadamaingk chia quattras uènnga la noassa oarma paschantada, cuffartada, rafraschkiada éd allagrada, mandgiand è baw^{and} quai spirtualmaingk, quai ais, cragiand chia traas sia chiarn martriada, schdaschiada^C, éd amatzada par nuo, è traas seis saungk sp^{anss} par nuo, saiaⁿ nuo spa^rdrads da la moart, da tuotta paina è dschdèsch, è da ls puchiads lauads é nettiads. Quell madéschem^C noass maister Christus dysch eir chia iminchia plæd chi uaa oura traas la buocca da Deis, saia'lg paun

⁴⁵ C *cunn*, B *cun*, L *cuñ*, C uschiglio er *cun* (var 200x).

da lgqual ilg crastiaun uyua, ngand numnademaingk paschantad éd allagrad traas ilg cuffoart è salüd chi ns ais in lg plaed da Deis imprumiss. Ed uschè siand chia la noass'oarma nun haa in saiswess né utruo (auter choa proa Deis) inlgur, né agiüd né cuffoart, é tzuord ingiün artern^C, chia usché stuess la tzuord pryr é schmartschyr, schi [44] ruguain nuo aqui Deis noass bur^tadaiwel bap, ch'ell ans uellga ell damæ paschantar è sustngair, quai ais, traas seis spiert èd inguid^C da lg seis plæd, ans manar in uaira uiua cinguosschéntscha dad ell é da seis filg, éd in la sia cretta è fidauntza ans affarmar, ch'nuo cinguosschan, fearmamaingk craian è tzaintza dubitt süssura ans lasschen, ch'ell in Christ seis filg, é par amur da quell, ans poarta tuotta bur^a uellga, amur é bainuulgéntscha da bap, quatraas ell hagia chiüra è pisser d'nuo, da ns parchürrar é ns dafender da tuott maal, da ns'reidscher è da ns daar tuotta quai ch'nuo bsüngain, da dritzar tuottas chiaussas a noass salüdt, é mæ nun ns lasschar pryr, moa da ns'daar la uitta eterna. Vna tngyna cinguosschéntscha da Deis é cretta, ais ilg drett noass paun, quatraas noassas oarmas uschlgœ tzuond pouwras, uénngan paschantadas, sustngüdas, cuffartadas èd allagradas. E quell pauⁿ ruguain nuo ch'ell ans detta a tuott ils seiss fidels hoatz, é ch'ell nun ns lasscha tzaintza quell niaunck ün sul dy, u daqui a damauⁿ: u ch'ell ans uellga quell daar, quell taunt tèmpet tuott ch'nuo stain aqui, ilgqual nun ais (a raschunar uy da lg témp etern) inlgur taunt choa lg dy d'hoatz.

DM. Nun manian nuo tras ilg paun d'iminchiady, auter choa lg pauⁿ da l'oarma?

RA. Schych, eir ilg pauⁿ corporal. Parchè traas quell paun da l'oarma, quai ais, traas quella cingusschéntscha è cretta da l'amur è bainuulgéntscha, chia nuo hawain in la bur^tad da Deis, lg aschkiain nuo ruguar eir par lg paun essenzial u d'iminchiady da lg coarp, quai ais tuotta quai chia lg coarp haa bsœng quai tau^rt ch'nuo stain aqui, da ngyr paschan-[45]tad, nudriad, susta^rtad^C, dafaiss, uastyd, è mar^tngüd in esser. Ed eir quell paun manian nuo è ruguain ch'ell ans uellga daar, a nuo, a ls noass, èd a tuot fidels hoatz: chia nuo racunguosschain, chia scha bain ün hawess tuotta la rauba èd agiüd da quaist muond, schi nun hagia quai ingiünna uirtüd da ns daar ingiünna uitta, né da'ns sustngair néaunck daqui a damauⁿ, schy brichia üna sul'hura, tzaintza Deis. Lhura nun faun ils fidels pissèr da staar aqui lungk tèm, parchiai ch'eaus ssaun, chia sch'ün baingia staa aqui tschient anⁿs, nuo saia quai inguotta plü choa taunt schkoa lg dy d'hoatz: è par quell tèm nuⁿ hauⁿ eaus te^rmma, moa eaus s'uoaluen uy d'Deis cuⁿ fidauntza, ch'ell nuⁿ ls aba^rduna.

Daclarauntza sün lg 5.rœg.

DM. Choa clamma ilg secuond rœg da la secuonda part da lg Pater næss?

RA. Vschèa, Ans parduna ils noass dabits, schkoa eir nuo pardunain a ls noass dabitaduors.

DM. Chiai manaia quell rœg?

RA. Parch'inqualchiün nun s'tngess intzachiai^C sün sia buntad, u nun s'cradantass^C chia Deis a lg saia par chiaschuⁿ da quella intzachiai culpaunt, a lg exudyr, ud a lg faar quai ch'nuo lg ruguain in quaista uratzgiun, ud a lg daar quell paun da l'oarma è da lg coarp, da lgqual nuo hawain huossa ditt, schi ns'haa Christ aqui amuossad, ch'nuo deian ruguar Deis noss Bap par gratzgia: èd uschè saia taunt dalœendsch, ch'ell saia a nuo intzachiai culpaunt, u ch'nuo hagian intzachiai dchiⁿwa^C sün ell, ch'nuo saiaⁿ culpaunts ad ell, è tuots pouwers pachiaduors, ilsqua^us hagian taunt dabits suott ell, par taunt puchiads ch'nuo hawain fatt èd iminchiady fain tuotta la noassa uitta, incuntra sia s^aingkia maiestad, è par taunt bain ch'ell ans [46] haa cun taunta buntad fatt éd iminchiady ans faa, ch'ell brichia pür nun ns'saia culpaunt da ns'daar quell pratzius paun da l'oarma è da lg coarp, ch'nuo lg hawain ruguad, moa chia sch'ell ans dess daar, dawoa quai ch'nuo guadangain, ans pudess ell faar büttar in la praschuⁿ d'la cundamnatzgiun, è laint lasschar pryr è schmartschyr, schi straschyr^C coarp èd oarma

da la durdusa^c mala fam saimper è saimper. E cunttuott nun ns deian nuo usché tzuond inguotta tngair sün nuo, ch'nuo ns'deian bain plü tngair maal buns, é ns schnaguir^c d'nuo, ns'humiliar suott ilg pussauⁿt mauⁿ da Deis, é brichia ns'addutzar incuntr'ell. Improa parchia nuo nun ns'mettan a lg uartziamaint^c, schi ns'haa'll ammuossad, ch'nuo ns'cuffoarten sün sia buntad, è sün Christ noass saluader, è sün quell cuffoart a lg rouguen ch'ell ans parduna ils noass dabits, quai ais, ch'ell nun s'lasscha allgurdar da noass puchiads, é ch'ell nun uellga guardar choa nuo saian maals, moa ch'ell s'allgoarda da sia buntad, é guarda sün Christ seis filg, uy da lgqual nuo sul ns'rantain, é par amur da quell ans uellga pardunar, é brichia ns'lasschar schgiudair^c, né ns'metter in quint noass puchiads, moa ans daar tuotta quai chia nuo lg ruguain in quaista saingkia uratzgiuⁿ: é ch'ell ans uellga usché tour in gratzgia, é ns'pardunar, schkoa eir nuo traas sia gratzgia é par sy'amur pardunain a ls noass dabittaduors: sün tschearta fidauntza chia traas Christ saia pardeart proa Deis gratzgia é pardun, a tuotta queaus chi s'racunguosschen pachiaduors chi pecchien^c iminchiady incuntra Deis, quattras eaus guadangen l'ira da Deis, é cunttuott haun uair læd, rü-[47]gléntscha é dschplachair da lur puchiads, èd improa craien in Christ, è traas quell s' uoaluen uy da lg seis bap, é quell rouguan da cour par pardunauntza.

DM. Chiai pagia quella conditzgiun u pack, ch'nuo ruguain, ch'ell ans parduna, schkoa eir nuo pardunain?

RA. Quai nun denn nuo brick intlér, schkoa chia nuo guadangen cun quai ch'nuo pardunain ch'eir ell parduna a nuo: parchiai, choa wless ün cun tschient daners (schkoa lg Sènger daa ad intlér in lg euangeli, Matt.18.cap.) quai ais (dawoa lg noass quint) cun tradesch u quatoardesch renschs, pagiar giuo ün dabitt da déschmilli talents? Qua[i]⁴⁶ ais (eir dawoa noassa munaida) a lg main sés uoutas milli gia milli curunas, a metter déck talents d'argent, taschair d'aur. Cun lgqual ilg Sènger daa ad intlér la granda differéntzia chi lg ais da quai chi uain fatt in_cuntra lg crastiaun in quaist muond, dschcuntra q[u]ai⁴⁷ chia iminchün d'nuo pecchia incuntra Deis. Moa cun quai chia lg Sènger haa mussad a ruguar uschéa, haa'll datt ad intlér chia ls fidels nun ténngan ira, moa pardunen: parché ch'ün chi nun uoul lasschar dawoa u pardunar üna tngina awœra^c a seis fraar, quell nun racunguosscha indrett seiss puchiads, é lg grand dschmasürad dabitt ch'ell haa suot Deis, u nun craia né soenga^c chia Deis a lg parduna, éd usché chia ün da quella guisa nun saia fidel, é cunttuott nun deng chia Deis a lg parduna. Parché chia a ls fidels chi racunguosschen indrett lur puchiads, è lg dschgrad^c grand dabit ch'èaus haun suott Deis, éd haun uaira rügléntscha é læd par queaus, cun uaira cretta é giawüsch [48] da cour, chia Deis a ls uellga queaus par amur da Christ pardunar: a queaus (dyg eug) ais üna leiua chiaussa a pardunar in amur da Christi, a lur proassem da cour, tuotta quai chi ls' ngiss u fuoss fatt incuntra. E cunttuott siand chia sul queaus suun drett fidels, è faun indrett quaista uratzgiun, schi amuoss'ell chia queaus deian cun fidauntza ruguar Deis par pardun, parchè ch'èaus sèan sgürs chia Deis a'ls parduna. E par quai schi dysch Christ ilg Sènger in lg euangeli, dandett sün'ls plæds da quaista uratzgiun uschè, Cunttuott scha wuo pardunad a la lgieut ils lur falls, schi uain lg uoass bap celestial a pardunar eir a wuo: moa scha wuo nun pardunad a la lgieut ils lur falls, schi nun uain eir ilg uoass bap a pardunar ils uoass falls, &c.

Daclarauntza sün lg 6. rœg.

DM. Qual ais ilg plü dawoa rœg da quaista Christiauna uratzgiun?

RA. Quaist, E nun ns manar in prowamaint, moa ns spendra da lg maal.

DM. Chiai maniaun u ruguain nuo aqui?

⁴⁶ CBL Qua.

⁴⁷ C qaai, BL quai.

RA. Parchia lg crastiaun nun pilgass ardimaint ud artetza da pacchiar, traas quai ch'ell intlègia in lg røeg uyuaunt, chi ns saia miss awaunt è pardeart proa Deis, gratzgia è ramisschun da ls puchiads, schi ammuossa aqui Christ, chia lg fidel nun pillga giuo da quai ingiünna artetza da pacchiar, moa chia quell sa schgryscha^C traas ilg spiert da Deis é la uaira cretta, da lg puchiad, èd haa pissèr da s'parchürar da quell, ch'ell nun schcriwlainta^C la maiestad da seis bap celestial cuⁿ sturpgèntschas^C u puchiads, par lsquaas Christ seis sulett saluader haa taunt dschdèsch èd anguosscha indürad, par ns da librar da queaus. E par quai siand ch'ell santa in saiswess ünautra uaina, numnada-[49]maingk lg alimaint da la chiarn, quatraas ell ais inclinad in lg puchiad, dasoart chia sch'ell ngiss in lg prowamaint, chia lg tantader ilg pudess pruwar ud attitzgiar^{48C}, séa da la wart dretta cun chiaussas dutschas è dalettaiwlas a la chiarn, u séa da la wart sneistra cun chiaussas greiuas è cuⁿtradgias, schi ssaa 'll chia quell a lg ngiss a raiwer a culøetz da tuott mauns cun taunta foartzta è furtünna, ch'ell ngiss chioendsch a lg traar suott, èd in lg prüm a lg metter in dubit da la cretta, è lhura traas manchiamaunt da la cretta, a lg faar faar puchiads é sturpgèntschas, èd a lg manar uschè a la fyn in tuotta ruuina, scha Deis ngiss a lg bandunar, èd uschè a lg mnaar a la prouwa chia lg fadyw ilg pudess attantar a seiss moed: par quai (dyg eug) roug'lg fidel Deis seis bap da cour, ch'ell nun lg banduna, èd uschè nun lg maina in lg prowamaint: cun tschearta fidauntza, ch'ell uénnga eir quell røeg a lg exudyr: moa bain aunt ch'ell ilg spendra da lg maal, quai ais, da lg diawel, siand chia la scrittüra dysch, chia quell daa intuorn schkoa ün liun chi bragia u rabgia d'fam, tscharchiand qual ell malga u traguonda, é chi nun haa autr'anguosscha choa da ns'metter in dubbitt da la cretta, è quattras ns'faar crudar our da Deis cun puchiads é sturpgèntschas incurⁿtr'ell. E cun tuot denn nuo ruguar da cour Deis noass Bap, ch'ell ans uoelga tuott fidels spandrar da mauns da quell noass nausch maal fadyw, è da tuott mal cun lgqual ell tschearchia da ns nuschair: séa ch'ell nun lg detta ingiün dguaut sün nuo, u sch'lg sumailga da lg lasschar intzachè dguaut, ch'ell nun lg detta dawoa u lg lasscha foartzta, da [Nn/50] ns'nuschair, né cun dubbitt da da la cretta, né cun autras sturpgèntschas moa ch'ell saia noass schküd cun sia gratzgia é spiert, é ns dalibra da las griffilas da quell, chia quai ch'ell faa par maal a ns nuschair, searua a la fyn tuot a laud éd hunur da noass bap, éd a noass salüd è farmetza da la noassa cretta, a seis daspéck^C.

DM. Chiai uain plü?

RA. Quaist plæds, Parchiai chia teis ais ilg raginam é la pussauntza è lg laud in etern. Amen.

Daclarauntza sün'ls plü dawoa plæds da lg Pater nøess.

DM. Chyai disch tü da queaus plæds chi stauⁿ aqua aunt choa, Amen.

RA. Eug dyg quaist, ch'eug crai chia Christ hagia cun queaus plæds, uulgüd ils seis fidels fearmamaingk affarmar in quella cretta, ch'èaus uénngaⁿ da Deis a ngyr exudyds da tuotta quai ch'èaus lg hagian in quella uratzgiuⁿ ruguad: èd eir uulgüd cun queaus plæds ans agualgar^C è muuarⁿtar, ch'nuo giawüschen tras la cretta taunt plü da cour, chia quai ch'nuo lg hawain r[u]guad⁴⁹ dwainta. Parchiai chia quaists plæds hauⁿ quaist intlett, schkoa cur nuo dschessen. Quai chia nuo ans aschkiain uoaluer uy d'tai cun tammajng^C ardimaint, a t'ruguar tngynas grandas chiaussas, uschè datschiert, d[w]ainta⁵⁰ par quaist, chia nuo cragiain chia quai poassa bain dwaⁿtar, è chia è nun poassa esser par inguotta, damæ chia lg raginam ais teis, è ch'la chiaussa staa in teis mauⁿ, è brichia in dguaut da noass inamyg, né dad ingiün auter, moa chia tü chi ésch

⁴⁸ <†> nuncler in C, ma BL *attitzgiar*.

⁴⁹ CBL *raguad*. Cf. dentant *ruguad* gist sura e C 46.51. Autras furmas sin basa da **raguar* na datti betg en il text, dentant 45 furmas da *ruguar*.

⁵⁰ C *dv ainta*, BL *dwainta*.

noass bap é ns poartasch tuotta buna uoelga in amur da Christ teis filg, èsch ilg raig chi reidsches^c tuottas chiaussas in tsché^l é in terra: schi choa de^m nuo lhura hawair dubitt, chia quai ch'nuo ruguain nun [51] uènnga a dwantar? Lg pustütt siand chia tü nun èsch ün raig, schkoa auters raigs u snguors, chi hauⁿ bain ilg nuo^m moa brichia lg fatt u la uirtüd. Moa tü haasch eir la pussau^{rtza} è lg moed da faar tuotta quai chia tia buntad poarta da faar: éd ais eir tuotta l hunur é laud teis, schi quell laud, brichia pür chia tü sèasch ilg raig, é pussau^{rt}, moa eir ilg laud da tuotta sabgéntscha, buntad, misercoardgia, giüstia, uerdad, sanctitad, maiestad, é da tuotta uirtüd. E cunttuott stain nuo süssura in lg prüm ch tü uèngasch a ns exudyr, éd a faar quai ch'nuo hawain ruguad par teis laud éd hunur: é lhura ns cuffartain nuo, chia tü traas quellas tias uirtüds, possasch, saggiasch, é uoelligasch, é traas chia tü haasch usc[h]è⁵¹ imprumiss èd èsch d'uardad, uèngasch eir a faar tuotta quai, ch'nuo t'ruguin in queaus trais rougs dawoa, par noass bsœng é salüd: schy, ruguand quai da cour é brichia da_schdainas^c. E par lgess schi denn nuo ngyr muuantads a giawüschar datschiert, é da tuotta noass cour quai, é dyr, Amen. Quai poassa tuott dwantar, cun tschearta fidau[n]tza⁵² chi uènnga quai tuott eir ad esser amen, quai haa nuom eir, fidelmaingk, u uairamaingk.

Il plü dawoa artickiel dawart ils saingks sacramaints.

La scrittüra saingkia ammuossa choa Iesus Christus noass Sênnger è sulett saluader é spa^{ndrader}, hagia a nuo schkoa a seis agian spetzial pœwel da lg nouw testamaint (ingual schkoa eir Deis seis bap celestial a lg pœwel dad Israel) schantad sü éd urdnad duus saingks sacramaints da duwrar, è cun queaus a ns addastrar^c. Par-[Nn2/52]ché quai saia dwantad, chè queaus sacramaints manaieⁿ, eir choa queaus s'deian duwrar, uain huossa a qui dawoa in moed da dmandar è da raspuonder, miss èd ammuossad, schy, poa (da chy uoul) ngyr imprais.

DM. Cuntuott dy m'impä chiai ais sacramentum?

RA. Sacramaint ais üna fatschenda saingkia, chi staa sün imprumisschun da Deis, è tscheart uordenⁿ scritt awau^{rt} da lg euangéli, schantada sü da Deis a la baselgia, a cuffarmar éd ad insaglar^c quai ch'ell a quella dysch éd imprumetta in lg euangeli, éd uschè ad adastrar^c la cretta, é cun chiaussas tarrainas é uisibblas a faar ad imaint è metter awau^{rt} œlgs grand mistèris é sacratals^c da Deis, é chia quattras uèngan ils fidels uisibelmaingk raspads in üna baselgia, in ün coarp é cumpangia éd auisads da quai ch'èaus suun culpaunts.

DM. Choa uain quai chia nuo numnain sacramaint, numnad in la scrittüra saingka?

RA. Issaina, Gen. 17.cap. et Rom. 4. cap. è Sagélg, Rom. cap. 4.

DM. Parchiai uain sacramaint numnad ün sagélg?

RA. Parchiai chia schkoa ils crastiauns haun par üsau^{rtza}, chia quai ch'èaus faawellaⁿ faun scriwer, é s'imprumetteⁿ lün a lauter, cuffearmné lhura cun ün sagélg chi uain schantad süssura, è quai s'téngné lhura lancuntra, chia quai a ls uènnga saluad, nè poassa ngyr ruott: usché handliand é fawl^{and} Christ noass Sênnger, chi ais uair Deis è crastiauⁿ, cun nuo, schi faa'll dawoa lg noass moed é douwra la fuorma chia nuo saluain lün cun lauter: è quai ch'ell fawella éd imprumetta in lg euangeli, cuffearm'ell cuⁿ sagèaus è sacramaints eir ell, ch'nuo uéngan quatraas muuantads a crair éd a ns lasschar süssura tscheart tzaintza dubitt, chia quai ch'ell ans haa impru[53]miss, uoellig'ell é uènnga usché ans a saluar, nè mæ a faar auter: è ch'nuo uéngan quatraas auisads a saluar eir nuo da lg noass maun, quai ch'nuo ns hawain appachiads^c èd èschen ubligiads.

⁵¹ CL *uscè*, B *u-/schè*.

⁵² CL *fidautza*, B *fidauntza*.

- DM. Parchiai uain sacramaint numnad üna issaina?
 RA. Parchiai chia scha bain ün sacramaint uain qualck uoutas numnad cun lg nuom da quai ch'ell significhesscha, schi nun ais ell improa la chiaussa swess chi uain aqua datta ad intlér, moa numæ üna issaina chi daa ad intlèr è faa ad imaint quellas autas, saingchias, grandas chiaussas, é gratzgia da lg noass Sènnger ch'ell ans haa fatt, è ch'nuo hawain fawlad è ns'imprumiss lün a lauter, ell cun nuo é nuo cun ell.
- DM. Quaunts sacramaints haa ilg Sènnger urdnad è schantad sü a sia baselgia?
 RA. Brichia plü choa duus.
 DM. Choa haun queaus nuom?
 RA. Lg ais ilg saingk battaisem, è la tschaina saingchia da lg Sènger.

Dawart ilg battaissem.

- DM. Qual dee yr awaurt?
 RA. Ilg battaissem.
 DM. Parché ilg battaissem?
 RA. Parché chia quell ais la prüma issaina, cun laquala nuo ns'ubligiain uy d'deis ilg Sènger, é quattras nuo ngyn tuds sü é scritts aint in la uisibla externa baselgia é pøewel da Deis.
 DM. Chiai ais la chiaussa chia deis noass Sènger Christ ans imprumetta é ns'issagella aint in lg battaisem, é chi uain datta traas ilg battaisem ad intlér?
 RA. Gratzgia, ramisschun, é lauamaint da ls puchiads, è salüd, traas ilg seis saungk è la uirtüd da lg Spiert Saingk, chi illgümna è nettaia traas la cretta: éd üna nouua uita chia nuo denn uyuer in Christ.
 DM. Chi dee battigiar?
 RA. Ilg saruiaint da la baselgia, a lg [Nn3/54] qual ais racummiss eir lg uffitzi da pradgiar.
 DM. Inua s'deé battigiar?
 RA. In lg urdnad löech, inua ilg cummün u lg pøewel da Deis uain insemmel, ad udyr la ductrina da Christ, éd a duwrar ils sacramaints.
 DM. Choa s'deé battigiar?
 RA. In nuom da lg Bap, da lg Filg è da lg Spiert Saingk.
 DM. Chiai ais battigiar in nuom da Deis, da lg Bap, da lg Filg, é da lg Spiert Saingk?
 RA. Lg ais tour sü cun quella issaina in lg nuomber éd in la cumpangia da queaus chi cuffessan cun quell singal, cheaus saian pouwers pachiaduors, ilsquaus hagian læd è dschplaschair da lur puchiads, è ch'èaus uøellgan s'render a Deis, a crair éd a s'fidar sul in quell, in lg Bap, èd in lg Filg, éd in lg Spiert Saingk: è ch'èaus uøellgan rafüdar è bandunar ilg diawel, ilg muond, é la chiarn, è s'rantar sul uy da lg Sènnger Iesu Christ, éd a quell cun seis agiüd sul saruyr, uyuer é muryr. Ed uschè ais battigiar eir taunt choa scrywer aint cun quell singal, suott la bandèra da Christ, chi ais sul ilg drett chiapittauni é cheau da ls fidels.
 DM. Ans faa lg battaisem salws?
 RA. Brichia lg battaisem da l'augua, moa lg battaisem cun lgqual Christ battaigia.
 DM. Choa battaigia damæ Christ?
 RA. Kraffaiwelmaingkc cun lg Spiert Saingk, tras ilqual ell tragia, illgümna, laua é nettaia ilg crastiaun aindadaint traas la cretta, quatraas ils noass cours uéngen cuffartads éd assgürads sün la buntad da Deis traas Christ.
 DM. Choa s'denn ils battigiads saluar?
 RA. Dachoa chia Deis uousc hawair dad Abraham: numnadamaingk ch'èaus s'dapoarten awaurt Deis intèrs, pruus é reals, è stetten stawels in la sia cuffessiun é cretta patzgiaintamaingk, in tuott curtradi_our'éd [55] oura infyn a la fyn, &c. Quella gratzgia ans impraista Deis noass Bap, traas Iesum Christum noass Sé[nnger]⁵³. Amen.

⁵³ C Sé, B Sènnger, L Séng. La scursanida en C per spargnar ina lingia, ma L avess gi piazza per l'entir pled.

Dawart la Tschaina da Ig Sènnger.

- DM. Chiai ais la Tschaina da Ig Sénger?
- RA. Lg ais ün singal tschantad sü da Christ, a la sia baselgia, ch'nuo uèngan quatraas auisads infyna ch'ell uain a ngyr a Ig giuwnessem dy, a tngair ad imaint, éd a saluar in fraischkia allgurdètscha la sia furtibla^c moart é passchiun, é lantuorn^c dfaimaingk^c a Ig ingratzgiar: è chia quatraas uènga eir insaglad, quai ch'ell ans haa aqua imprumiss, chia seis coarp séa ruott è datt uia in la moart par nuu, a ns'spandrar da la moart, é seis saungk spans par ün pagiamaint da noass puchiads: è mélginauwaunt chia nuu quatraas arnuen^c é cuntinueschen la cuffessiun da la cretta in Christ, suott laquala nuu ésschen in Ig prüm scritts traas ilg battaisem, éd usché uénngan aun[c]k⁵⁴ plü fearm culligiads in quella cumpangia da la baselgia, in laquala nuu ésschen in Ig prüm tuds sü traas ilg battaisem, ch'nuo uèllgan esser é rumangair our éd oura tuots issemel ün coarp cun Christ, ch'nuo saluen ell par Ig cheau da quell coarp, a Igqual nuu saian ubeidis, &c. é nuu lün lauter tuotts ans ammen schkoa members da quell coarp.
- DM. Cura haa ilg Sénnger schantad sü quella tschaina da l'allgurdaschun èd ingratzgiamaint.
- RA. In quella noatt ch'ell uenn tradyd è datt uia in la moart.
- DM. Choa haa ell quell schantad sü?
- RA. Ell haa tuud paun èd hawiangd ingratzgiad Ig haa ell ruott é ditt, Pillgad, mandgiad quaist ais meis coarp, ilgqual uain datt uia é ruott par wuo. Ed hawiangd fatt la tschaina, [Nn4/56] haa'll tuudt eir ilg uaschélg da baiwer, fatt gratzgias, datt ad eaus é ditt, Bawait our da quaist tuots, quaista bawranda ais ilg nouw testamaint in meis saungk, tauntas uoutas chia wuo fad^c quaist, schi fad chia wuo ws'allgoardet d'mai.
- DM. Qual ais ilg printzipal puingk chia nuu fain in la tschaina?
- RA. Quaist, chia nuu ans allgurdain da quella granda gratzgia chia Deis ans haa fatt, ans dunar seis chiar sulettnad filg, è quell a daar uia in la moart par nuu, chia quell ans laua cun seis saungk da noass puchiads, ch'nuo dwainten cun ell issemel ün coarp è fillgs da Deis.
- DM. Chiai ais l'issaina chi daa quai ad intlér?
- RA. Ilg paun é Ig uyn chia nuu mandgiain é bawain aqua chia nuu cuffessen ch'nuo saian queaus chi craian chia Christ saia par nuu moart é dwantad noass, chia sia giüstia saia noassa: é ch'nuo quatraas ans ubligeⁿ, ch'nuo uèllgan sulettamaingk ad ell uyuer éd a noass pròassem, moa a nuu ns'swess èd a tuottas sturpgètschas uèllgan muryr giuo.
- DM. Choa mandgian é baiwen ils fidels ilg coarp é Ig saungk da Christ in la tschaina?
- RA. Mandgiar é baiwer in quaist fatt nun ais auter choa crair. Parchè queaus mandgian ilg coarp da Christ, è baiwen ilg seis saungk. ilsquaus craien ch'ell hagia datt seis coarp in la moart èd in dschédésch sün la cruusch par üna uffeara, a ls spandrar da paina è da dschédésch, da la moart eternala, è ch'ell hagia eir seis saungk aqua sün la cruusch spans par eaus, a'ls lauar giuo da lur puchiads. Parchiai chia uschè uéngen las noassas oarmas cun Ig coarp da Christi, schkoa cun Ig drett paun da l'oarma, paschantadas è uyuantadas, è cun Ig seis saungk schkoa [57] cun Ig drett cuffartus^c uyn da l'oarma, rafraschkiadas éd allagradas.
- DM. Ais ilg coarp da Christ real é coarpòralmaingk in Ig paun?
- RA. Naa.
- DM. Schi inua ais ell damæ?
- RA. In tschélg da la dretta wart da Deis.
- DM. Parchiai nuomna damæ ilg Sènnger ilg paun ch'ell rumpa, seis coarp?

⁵⁴ C aunk, BL aunck; cf. C aunck C 6; néaunck C 2, niaunck C 44, néaunck C 45.

- RA. Quai ais ün fawlar cun üna figura, quatraas ils sacramaints artschaiwen ils nuoms da quellas chiaussas, ch'eous daun ad intlér.
- DM. Ais Christ in la tschaina?
- RA. Schych.
- DM. Choa?
- RA. Cunn seis spiert é uirtüd, quatraas ell operesscha è lawura in ls cours da ls seis fidels, schkoa in lg seis saingk taimpel.
- DM. Scha lg coarp da Christi nun ais realmaingk in lg paun da lg ingratzgiamaint, schi choa poa ün mandgiand è bawand quell paun é uyn, dwantar culpaunt da lg coarp è da lg saungk da lg Sènger, é mandgiar a saiswess landeruia ilg giüditzi, é la moart?
- RA. Mandgiand è bawand nundengamaingk, é nundigiudichiand^c, u nun differèntzgiand ilg coarp da lg Sènnger.
- DM. Chiai ais mandgiar è baiwer da quell paun é da quell uyn nundengamaingk, è nun digiudichiar^c u nun da tzawrar^c ilg coarp da lg Sènnger?
- RA. Mandgiar é baiwer da quell saingk sacramaint tzaintza uaira cretta: quai ais, queaus faun quai tuott, ilsquaus uawn a la chiamüngia^c, èd uschè s'ammuossan ch'eous craian in Christ, chia quell ls hagia cun seis coarp è seis saungk spandrads é fatt salws, é ch'eous uoellgan cun ls auters insemmel esser nembers da Christ, èd improa aintdadaint suun fauss tradituors, nè haun in lg cour ingiüna cretta in Christ, è lg paun é uyn da quaist sacramaint nun tschearnen our. [**Nn5/58**] dad auter paun é uyn, né faun ingi[ü]nna⁵⁵ differèntzgia, moa saluan quai schkoa outra spaisa corporala, è nun saluand sulett ilg Sènnger Iesum Christum par lur saluader, né tscharchiand parduun é ramisschuun sul in seis saungk, nun saluané eir sün lg sacramaint chi ais ilg singal da quai inguotta. Ed uschè fadschand eaus giangias é schdèng^c da quaist saingk sacramaint, chi poarta lg uom é l'issaina da lg coarp é da lg saungk da Christ, a ls uain quai miss in quint da lg Sénger, ch'eous hagian quell dschdeng fatt da seis coarp é da seis saungk swess, wland our da l'issaina da lg coarp é da lg saungk da Christ, faar üna cuwearta da lur fauss cour éd infidelitad: ingual schkoa cur ün dschdennga l'issaina dad ün raig u sénger, schi lg uain quai appussaiwel raschunad, ch'ell hagia dschdangad^c ilg sénger u raig swess.
- DM. Quaus faun è saluan quaista chiamüngia dengamaingk indrett é früttaiwelmaingk?
- RA. Tuotta queaus chi faun quella cun uaira cretta, è s'haun uairamaingk da cour randüds èd agniads^c tzuond a lg Sénger Iesu Christo, cun giawüsch sulett ad ell a uyuer èd a muryr: é chi faun quella chiamüngia indret.
- DM. Choa denn damæ ils fidels saluar quaista tschaina da lg ingratzgiamaint, a faar quella indret?
- RA. La saluar cun quell uorden è mœd chia lg Sènnger l'haa schantada sü: é schkoa Saing Paul ammuossa, dschand, Tauⁿtas uoutas chia wuo mandgiad da quaist paun é bawait da quaista bawranda, schi pradgiad u faad ad imaint la moart da lg Sénger infina ch'ell uain.
- DM. Inua s'deé quella tschaina faar?
- RA. Vsché_lunguamaingk chia lg ais ün paun da [**59/Nn6r**] lg cummün é baselgia da Deis, schi dee quella tschaina ngyr fatta bain par üna in praschèntscha da la baselgia.
- DM. Cuur'u quun suwent s'dee quella saluar?
- RA. Dawoa plaschair èd urdnamaint dad iminchia baselgia u plaiw, &c. Ilg Sénger saia ludad é saimper ingratzgiad, ch'ell ans haa seis saingk schantamaint traas seis saingk plæd dschcuweart éd amussad. Amen.

⁵⁵ CL *ingiüna*, B *ingiünna*.

A QVI VAIN VNA EPISTLA

da Is pruuss, bain ammuossads fidels saruiaints da lg euangeli da Iesu Christi, ils barmœers Ioannis Comander e Ioannis Blasij, plawauns aquidawaunt da la citad e baselgia da Cuira, statta scritta é schantada impart awaunt éd impart dawoa quell lur catechismo, ch'èaus haun tngüd fatt ad intraguidar ils uffaunts, missa oura da lg Tudaischk in noass Ladin u Romaunsch aqui da plæd in plæd: siand chia quai chia laint staa, s'abbütta^C

eir huossa a lg noass tèm è s'affaa^C eir sün quaist
noass catechismo.⁵⁶

Io. Comander, Io. Blasius sa[r]uiaints⁵⁷ in lg plæd da lg Sènger a Cuira, awuiran a tuott pradgiaduors é saruiaints da lg euangeli da Christi, in las terras da cummünas Trais

Ligias, gratzgia, paasch, é misercoardgia da Deis
traas Iesum Christum noass
Sènger.

[60] PRuuss, fick chiaars huommens, Christianaissems fraars, eir cunlawuraduors in lg plæd da lg Sènger, wuo purtad (schkoa nuo schmain^C) in buna saggiüda, quun blear la ductrina da Is uffaunts ais statta in noass saluads chiapitels tratta in strada, eir cun scrittüra statt pruwad è miss laa, choa lg noass uffitzi è chiüra saia ubligiada brichia pür a Is uélg, moa eir a la giuuentün: laquala giuuentün ais saimper (amuo in sia innotzèntzia) à lg Sèn[n]ger⁵⁸ grandamaingk chiara èd in amm, schkoa lg Sènger swess daa testmungia, dschand. Lasschad ngyr ils uffaunts, chluots^C proa mai è nun Is ustad: parchiai chia da taals ais ilg raginam da Is tschéls. Item, Gram^C quell chi schkiandalisesscha ud inguarina^C la giuuentün, é lg fuoss mélg chi lg ngiss appandüd üna moula d'mulyn aint a lg cuollœtz, é ngiss nagiantad in lg chiafuoll da lg maar. Eaus suun eir da uélg naun statts tuuds sü é sarrads aint in quella spetziala ligia dritzada sü intaunter Deis éd Abraham, quai ais, tuott fidels: é parquai eir aunt la wngüda da Christ statts circuntzys, ingual schkoa eaus uéngen huossa dawoa chia lg saungk ais staliwad^C traas Christ, in la baselgia Christiauna battigiads, é quatraas a deis ad agien randüds. Vsché chia la giuuentün randüda huossa sü a Deis, dess huossa plü appussaiwel, é cun mër stüdi é tschartauntetza^C, ngyr infurmada éd intraguidada da la ucellga é gratzgia da Deis, lg pustütt siand ch'nuo hawain lasura da deis clër é datschiert infuliainaint^C. Ilgqual nuo hawain improa infyn aquaa maalamaink suruys, par_lgqual nuo ésschen eir da Deis in blearas guisas statts chia[61/Nn7r]stigiads. Ingiün nun poa eir schnagiar, chia la mër part d'dschgratzgia da quaist tèm nun uénnga daquander, chia la giuuentün nun uain cun mër stüdi tratta sü in uaira temma da Deis. Da quai chi uain fatt pauck ubedgéntza, ais la cuolpa chia superiuors nun haun ingiün pissér dad alchiünna dretta mastrigia^C dad hunestad da la giuentün. Q[u]ai⁵⁹ chia baps é mammas uénngen da lur uffa[u]nts⁶⁰ maal saluads, partschernda eir da quai, ch'èaus stouan uschè faar parténtzia, da quai ch'èaus haun maal tratt lur uffaunts, è schlasschads^C tzaintza mastrigia, &c. Quai tuott dee in lg prüm da tuots saruiaints in lg plæd da lg Sènger bain ngyr tuudt par cour. Lhura dem superiuors, padernurs, èd eir awuguads da Is oarffans, cun queaus issemmel chi s'ubligian in tour sü ils uffaunts traas ilg battaisem, cun stüdi ngyr admoryds, èd

⁵⁶ Il text che suonda è er translata da Bifrun a l'entschatta da sia 'Fuorma', B₂F 4-6 (Bernh. 220-222).

⁵⁷ CL *sauiaints*, B *Saruiaints*.

⁵⁸ C *Sènuger*, B *Sènger*, L *Sènger*.

⁵⁹ C *Qai*, BL *Quai*.

⁶⁰ C *uffannts*, BL *uffaunts*; C *uffaunts* 23x.

a queaus bain chiattschad aint, ch'eaus a nuo in quai, dakoac ch'eaus suun culpaunts, detten aggiüd: schi s'pudess a quell lungk düraiwel ierrc cun lg aggiüd é gratzgia da Deis inscuntrar, è quell metter giuo, &c. Par quella chiaschun chiarisschems fraars, hawain nuo quaist intraguidamaint dad uffaunts, schy eir our dad auters catechiasmissc da fidels èd alatrads saruiaints da lg euangeli da Christi, chi searuen a noassa giuuentün tratt, è traas uoassa commissiun fatt ün agien, cun datschiert roeg, chia wuo lg ucellgat cun diligéntza lèr oura, é quai chia cun la scrittüra nun s'cunuain chioentschar, parchia la uar
dad da Deis uènnnga tzuond nun fussia
da, a ls giuuens cun ls uélg
issemmel, dfaimaingkc
missa awaunt, &c.

[62] *La searra èd admonitziun uia da lg Christiaun lectur, dals surditts plawauns da Cuira.*⁶¹

Nuo wlain eir cun quaist, pruus lectur, hawair datt raschun impart da la noassa ductrina è cretta. Eir hawair tschasantad^c è fatt staar inawoa alchiüns blasems, chi ns uèngen da nun uardad, é da queaus chi ns uellgen maal faussamaingkc miss proa, ilsquaans schlada^r u ns lasschan oura uia d'schkudün, ingual schkoa nuo hagian manad in la terra üna cretta nouua: ls chiarütschsc^c saingks èd amychs da Deis, eir la netta denga mamma da Iesu Christi schdengen, ls autdengs sacramaints schbüten, tuott buun uorden da Deis, sumlgauntamaingkc buun plæds é fatts mettan ad inguotta éd a terra, &c. dasoart chia nuo (cur usché fuoss) brichia pür nun fuossen dengs da ngyr udyds, moa eir ch'la terra nun ns'sustngess. Moa chia é'ns uènnnga in quai schkoa in auters blears puingks plüs, fatt toert è foartza, daun pardütta noassas preidgias, é quaist intraguidamaint dad uffaunts, ilgqual ais cuort é schlecht^c awuonda; improa uènnngen ils printzipals artickiels d'la noassa saingkia uélga Christiauna cretta alaint cumpillgads. E cumbain chia nuo ns hawain saimper cummünamaingkc uia d'schkudün, eir ad üna hundraiwla supariuridat da cummünas Trais Ligias, a noass gratziuss Snguors, blear spoarts a render raschun da noassa ductrina, uoul improa quai uia d'alchiüns pauck ualair: ilgqual nuo racummandain a Deis, cun buna sprauntza ch'ell ueruga quai ch'ell cun nuo haa cummartzad, gratziusamaingkc a cumplyr, a sia uardad schkoa [63] da uélg naun, a daar la uittouargia, è tuotta queaus chi giawüschan quai, cun seis Spiert ad illgümnar. Ilgqual nuo ruguain da cour chia quai dwainta da Deis traas Christum a tuott crastiauns, &c. Cun quai séasch a Deis arcummandad, a quell t'renda da cour, ch'ell t'uain aqui èd atschauia^c saimper a cussaluar, Amen.

*Aquidawoa uéngen Christiaunas uratzgiuns⁶², chi Ser-
uen bain a la giuuentün èd eir a ls uélg, fat-
tas tras Leonem Iudæ saruiaint da
lg Euangeli.*

Vna uratzgiun sur maisa aunt ilg mandgiar.

O Sènger Deis Bap celestial, nuo racunguosschain tai, par ilg sul etern, èd autisschem bain, ilgqual paschainta nudria, è cussalua tuottas creatüras chia uita haur. E t'rug[u]ain⁶³ da cour, ch'tü ns uellgasch cun tia gratzgia da tal soart spisantar é bawrantar, ch'nuo nun uènngan nè beschkiawetzsc^c nè schlasschads, moa ch'nuo ils teiss duuns cun hunestad è racunguosschaint

⁶¹ Questa part stat B₂F 29.30 (Bernh. 245s.)

⁶² Er las quatter uraziuns èn gia da chattar B₂F 30-32 (Bernh. 246s.) En il Catechissem da Jud, 1534, sa chattan ellas er a la fin da quel, J₁ 107^v-108^v, dentant suandà dad ina ulteriura oraziun.

⁶³ C rugain, BL ruguain, cf. C 39 ann.35.

graa giudan, è proa tuottas bunas ouwras uèngan^c adastrads^c, traas Iesum Christum noass Sènger. Amen. Bap noass, &c.

Vna uratzgiun dawoa lg mandgiar.

O Sènger Deis Bap celestial. Nuo t'ludain è t'ingratziain par ils teiss saingks èd auts duuns. cun lsquals tü ns haasch uschè gratzgiusamaingk Paschantads. E t'rugain da cour ch'tü ans impraistes la gratzgia, ch'nuo mæ nun imbliden tau^rt bain chia tü ans haasch fatt é ns faasch: ch'nuo tzaintza anguosschiusa ran^rchiüra^c sulett uy d'tai rainten, è lg [64/Nn8v] nudriamaint^c da lg coarp è da l'oarma cun fearma fidauntza, sul proa tai chi èsch la funtauna da tuott böen, saimper tschearchien è chiatten, traas Iesum Christum noass Sènger. Amen. Bap noass tü quell, &c.

Vna uratzgiun cura é s'uaa a durmyr.

O Sènger Deis Bap celestial, séa ch'nuo doarman u ualgen, uyuan u mouran, schi èscheⁿ nuo teiss. Eug t'roug da cour, ch'tü uoellgasch purtar pissèr par mai, è brichia m'lasschar pryr in las ouwras d'la schkürdün, moa ch'tü am uoellgasch la lgüm da la tia uista in meis cour inuidar, chia la cinguosschèntscha da Deis traas üna uaira cretta in mai s'adam^pgia, éd eug saimper in tia uoellga am chiatta, traas Iesum Christum noass Sènger. Amen. Bap noass tü quell chi èsch, &c.

Vna uratzgiun sün la damaun cura è s'leiu.

O Sènger Deis Bap celestial, eug t'laud é t'ingratzg, ch'tü m'haasch quaista noatt è tuott ilg tèmp passad, cussaluad^c in teis gubearn, é traas tia gratzgia infyn a quaista praschaint'hura lasschad ngyr. E t'roug da cour ch'tü pür am uoellgasch gratzgiusamaingk tour sü, hoatz é tuott ilg temp da la mia uitta, é traas teis saingk spiert am reidscher, quatraas tuotta scürdün da flaiwla cretta è da chi[a]rnals⁶⁴ giawüschamaints our d'meis cour uénga schkiatschada, èd eug traas üna uaira cretta dwainta giüst, cun coarp èd oarma in la lgüm da la tia diuina uardad chiamyna, a teis laud, éd a nütz éd amèlgramaint da meis proassem, traas Christum Iesum noass Sènger. Amen. Bap noass tü quell chi èsch in ls tschèls, &c.

FINIS.

Siglas:

- B DURICH CHIAMPELL, *Vn intraguidamaint dad infurmar la Giuantün in la vaira cretta (...)*, Basel, Excertier, 1606. [BR 559].
- B₂F [JACHEN BIFRUN], *Vna cuorta et christiauna fuorma da intraguidar la giuventüna (...)*, Puschleef, Landuolf, 1571. [BR 649]. Cità tenor:
Bernh. JAN-ANDREA BERNHARD, *Vna cuorta et christiauna fuorma (...)*, AnSR 121 (2008) 218-247.
- C DURICH CHIAMPELL, *Vn intraguidamaint dad infurmar la Giuantün in la uaira cretta (...)*, [Basel, Kündig 1652]. [BR 557].
- C_B DURICH CHIAMPELL, *Vn intraguidamaint dad infurmar la Giuantün in la uaira cretta (...)*, [Basel Kündig 1652], Exemplar da la Biblioteca universitara da Basilea.
- C_N DURICH CHIAMPELL, *Vn intraguidamaint dad infurmar la Giuantün in la uaira cretta (...)*, [Basel 1652], Exemplar da la Biblioteca naziunala da Berna.⁶⁵
- L DURICH CHIAMPELL, *Vn intraguidamaint dad infurmar la Giuantün in la vaira cretta (...)*. [Lindau, s.n., 1606]. BR 558]

⁶⁴ CL *chirnals*, B *chiarnals*.

⁶⁵ Ils differents exemplars vegnan mo inditgads, sch'els n'han betg il medem text.